אלזה פולק

ארובה – מעשנה

1975

אלזה פולק
(1910, צ׳כוסלובקיה – 2006, ישראל)
ארובה – מעשנה, מתוך הסדרה
״אושוויץ 5170״, 1975
ברונזה
אוסף מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית,
לזכר שרה בלנקה ויעקב ווהל (אחות האמנית וגיסה)

אלזה פולק נולדה בעיר הסלובקית מארקושובצה שבצ׳כוסלובקיה ב־1910. לפני מלחמת העולם השנייה למדה אמנות בווינה. ב־1944 נשלחה עם משפחתה לאושוויץ, שם הוחזקה עד שחרור המחנה ב־1945. ב־1949 חזרה פולק לווינה והחלה ללמוד אמנות וקרמיקה אצל הצייר והפסל קורט גבל, שאיתו גם עבדה לאחר מכן. ב־1962 עלתה לישראל. בתחילה התיישבה ברמת גן ולאחר מכן בהרצליה, שבה יצרה עד שהלכה לעולמה ב־2006. ב־1992 זכתה בפרס זוסמן לאמנים העוסקים בשואה מטעם יד ושם.

פולק יצרה בעיקר בתחום הפיסול הקרמי. ברבות מעבודותיה מופיעות דמויות אנונימיות הצומחות מתוך החומר, כפרט או כקבוצה. זיכרונותיה מאושוויץ הם נושא מרכזי ביצירתה. כפי שסיפרה בריאיון ל*ידיעות אחרונות* (9.5.1986), ״נשארתי בחיים ויצאתי משם. שנים שתקתי אך לא שכחתי. איך לספר? האדם יצר זוועות אך לא ברא שפה לתאר אותן. הזיכרונות חיים ודוחקים. כך הגעתי לפיסול״.

בפסל זה צומחת דמות זקופה ויציבה מתוך הברונזה. את הפסל יצרה פולק לזכר אחותה, שרה, בהכרת תודה על שהצילה את חייה בעת ששהו באושוויץ. שם הסדרה שבה נכלל הפסל, ״אושוויץ 5170״, מציין את המספר שקועקע על ידה במחנה.

إلزا پولاك
(1910، تشيكوسلوفاكيا – 2006، إسرائيل)
مدخنة – دخان، من سلسلة «أوشڤيتس 5170»، 1975
برونز
مجموعة متحف هرتسليا للفنون المعاصرة، لذكرى
سارة بلانكا ويعقوف فول (أخت الفنّانة وصهرها)

وُلدت إلزا پولاك في مدينة ماركوشوفتسا في تشيكوسلوفاكيا عام 1910. قبل الحرب العالميّة الثانية، درست الفنون في ڤيينا. عام 1944، أُرسلت مع عائلتها إلى أوشڤيتس، حيث احتُجزت حتى تحرير المعسكر عام 1945. عام 1949، عادت پولاك إلى ڤيينا، حيث بدأت بدراسة الفنون والسيراميك لدى الرسّام والنحّات كورت چيبيل، الذي عملتْ معه بعد ذلك. عام 1962، هاجرتْ إلى إسرائيل. استقرّت بدايةً في رمات چان ثمّ في هرتسليا، حيث استمرّت في إنتاجها الفنيّ حتّى رحيلها في 2006. حازت عام 1992 على جائزة زوسمان للفنّانين الذين يتناولون الهولوكوست بتكليف من «ياد ڤَشِم».

أنتجت پولاك معظم أعمالها في مجال نحت السيراميك. في كثيرٍ من أعمالها تظهر شخصيّات مجهولة تنمو من داخل المادّة، كفرد أو كمجموعة. ذِكرياتها من أوشڤيتس هي موضوع مركزيّ في أعمالها. وكما أشارت في مقابلة مع يديعوت أحرونوت في تاريخ 9 أيار 1986، «بقيتُ حيّة وخرجتُ من هناك. صمتُّ سنواتٍ لكنّي لم أنسَ. ماذا تُراني أقول؟ لقد ارتكب الإنسان فظائع لم يتمكّن من ابتكار كلماتٍ للتعبير عنها. الذكريات حيّة وضاغطة. وهذا ما أوصلني إلى النحت».

في هذا التمثال، تظهر شخصيّة منتصبة وثابتة من داخل البرونز. صنعت پولاك التمثال تذكارًا لأختها سارة، امتنانًا على إنقاذها حياتَها أثناء مكوثهما في أوشڤيتس. اسم السلسلة التي تتضمّن التمثال «أوشڤيتس 5170» يُشير إلى الرقم الذي وُشم على يدها في المعسكر.

Elsa Pollack
(1910, Czechoslovakia–2006, Israel)
Smokestack—Smoke, from the series
Auschwitz 5170, 1975
Bronze
Collection of Herzliya Museum of Contemporary Art,
in memory of Sarah and Julius Wohl (the artist's sister
and brother-in-law)

Elsa Pollack was born in the Slovak city of Markusovce, Czechoslovakia, in 1910. Before World War II, she studied art in Vienna. In 1944, she was sent with her family to Auschwitz, where she was held until the liberation of the camp in 1945. In 1949, Pollack returned to Vienna and began studying art and ceramics with the painter and sculptor Kurt Goebel, with whom she later collaborated. In 1962 she immigrated to Israel. At first she settled in Ramat Gan, and later in Herzliya. In 1992, she won Yad Vashem's Sussman Prize for artists depicting the Holocaust. She died in 2006.

Pollack worked mainly in the field of ceramic sculpture. Many of her works feature anonymous figures that emerge out of the material, as individuals or as groups. Her memories of Auschwitz are a major theme in her artwork. As she said in an interview with the daily newspaper *Yedioth Aharonot* (May 9, 1986), "I survived and got out of there. For years I said nothing about it, but have never forgotten. How can one talk about it? Man has created horrors, but has not created a language to describe them. The memories are alive and still oppressive. That's how I came to sculpture."

In this sculpture an erect and stable figure emerges out of the bronze. Pollack created it in memory of her sister, Sarah, who saved her life while they were at Auschwitz. The title of the series that the sculpture is part of, *Auschwitz 5170*, refers to the number tattooed on her arm at the camp.

מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית
Herzliya Museum of Contemporary Art
متحف هرتسليا للفنون المعاصرة

יחיאל שמי
עלים (קומפוזיציה) 1964

יחיאל שמי (1922, פולין – 2003, ישראל)
עלים (קומפוזיציה), 1964
ברזל מרותך
אוסף מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית

יחיאל שמי נולד ב־1922 בוורשה, ובגיל חודשיים עלה עם משפחתו ארצה, לחיפה. בנעוריו הצטרף למקימי קיבוץ בית הערבה, ובמקביל לעבודה חקלאית החל לעסוק גם באמנות. במהלך מלחמת השחרור היה ממקימי קיבוץ כברי שבגליל המערבי, שם התגורר ויצר עד מותו, ב־2003. בתחילת שנות החמישים של המאה העשרים הצטרף לקבוצת האמנים "אופקים חדשים". ב־1986 זכה בפרס ישראל לפיסול.

בעבודותיו המוקדמות עסק שמי בעיקר בפיסול פיגורטיבי באבן ובעץ. ב־1955 החל ליצור בברזל, ובהדרגה חלה תפנית נוספת בסגנונו, כשהחל להימשך למופשט ולגיאומטרי. בסוף שנות החמישים עבר עם משפחתו לפריז, ובשובו בתחילת שנות השישים החל ליצור פסלי אסמבלאז' מלוחות ברזל. בתקופה זו הקים סטודיו לפיסול בכניסה לקיבוץ כברי, שנקרא כיום "אטליה שמי".

שמי היה מחלוצי הפסלים בארץ שהשתמשו בברזל כחומר גלם. השימוש בלוחות ברזל, הניחנים בקשיחות ובעמידות, אפשר לו ליצור בתהליך אורגני, ללא תוכנית עבודה מותווית מראש. שמי הגדיר את תהליך העבודה של פיסול מסוג זה כ"מסע אל הבלתי נודע", שעיקרו יצירת דו־שיח בין החומר לצורה והבנת הערכים הגלומים בשניהם.

פסל חוץ זה ניצב בגן הפסלים מתחילת שנות התשעים. כמו עבודות נוספות מתקופה זו, הוא אסמבלאז' ברזל בסגנון מופשט ואקספרסיבי. תהליך העבודה, שבו חיבר שמי חלקי ברזל מעובדים ושונים לחלוטין זה מזה לכדי פסל אחד שלם, נדמה בעיניו ל"מילים המרכיבות משפט".

يحيئيل شيمي (1922، بولندا – 2003، إسرائيل)
أوراق شجر (تكوين)، 1964
حديد ملحوم
مجموعة متحف هرتسليا للفنون المعاصرة

وُلد يحيئيل شيمي عام 1922 في وارسو، وهاجر بعُمر شهرَين مع عائلته إلى البلاد، إلى مدينة حيفا تحديدًا. انضمّ في شبابه إلى مؤسّسي كيبوتس بيت هعرَفاه، وبدأ يُعنى بالفنون بالتوازي مع العمل الزراعيّ. خلال حرب 1948، كان من مؤسّسي كيبوتس كابري في الجليل الغربيّ، حيث أقام وأبدع حتّى موته عام 2003. في بداية خمسينات القرن العشرين، انضمّ إلى مجموعة الفنّانين «أوفاكيم حداشيم» (آفاق جديدة). وعام 1986، حصل على جائزة إسرائيل للنحت.

عُني شيمي في أعماله الباكرة بالنحت المجازيّ بالحجر وبالخشب. بدأ عام 1955 يُبدع بالحديد، ليطرأ تدريجيًّا تحوُّل إضافيّ في أسلوبه، إذ بدأ ينجذب إلى المُجَرَّد والهندسيّ. انتقل مع عائلته في نهاية الخمسينات إلى باريس، وحين عاد في أوائل السّتّينات بدأ بنحت تماثيل أسمبلاج من ألواح حديديّة. في تلك الفترة، أنشأ أستوديو للنحت في مدخل كيبوتس كابري، يُدعى اليوم «أتيليه شيمي» (ورشة عمل شيمي).

كان شيمي من روّاد النحّاتين الذين استخدموا الحديد كمادّة خام في البلاد. أتاح له استخدام الألواح الحديديّة، التي تتميّز بالصلابة والمتانة، أن يُبدع بعمليّة عضويّة، دون خطّة عمل مُحَدَّدة مُسبقًا. عرّف شيمي عمليّة النحت من هذا النوع على أنها «رحلة إلى المجهول»، جوهرها إنشاء حوار بين المادّة وبين الشكل وفهم القيَم التي تتجسّد فيهما. ينتصب هذا التمثال الخارجيّ في حديقة التماثيل منذ أوائل التسعينات. ومثل أعمال أخرى من تلك الحقبة، أمامنا أسمبلاج حديديّ بأسلوب مُجَرَّد وتعبيريّ. العمليّة، التي جمع فيها شيمي أجزاء حديديّة مُعالَجة ومختلفة تمامًا أحدها عن الآخر لتشكيل تمثال واحد متكامل، تبدو في نظره «كلمات تُكوّن جملة».

Yechiel Shemi (1922, Poland–2003, Israel)
Leaves (Composition), 1964
Welded iron
Collection of Herzliya Museum of Contemporary Art

Yechiel Shemi was born in Warsaw in 1922, and immigrated with his family to Haifa two months later. As a young man, he became one of the founders of Kibbutz Beit HaArava and, after working in agriculture, began engaging in art. Following Israel's War of Independence, in 1949, he was among the founders of Kibbutz Cabri in the western Galilee, where he lived and worked until his death in 2003. In the early 1950s he joined the New Horizons group of artists. In 1986 he won the Israel Prize for Sculpture.

In his early career, Shemi producted mainly figurative sculpture in stone and wood. In 1955 he began working with iron, and his style gradually took another turn, as he began to gravitate toward the abstract and geometric. In the late 1950s he moved with his family to Paris, and on his return in the early 1960s he began to create assemblage sculptures from iron plates. It was during this period that he established a sculpture studio at the entrance to Kibbutz Cabri, which is now known as Atelier Shemi.

Shemi was one of the first sculptors in Israel to use iron as a raw material. The use of iron plates, with their rigidity and durability, allowed him to create organically, without a pre-determined work plan. Shemi defined the work process of this type of sculpture as a "journey into the unknown," which was essentially about creating a dialogue between material and form, and understanding the values inherent in both.

This outdoor sculpture has stood in the Museum's Sculpture Garden since the early 1990s. Like other works from this period, it is an expressive abstract iron assemblage. For Shemi, the process of joining together contrasting pieces of wrought or beaten iron into a single sculpture was akin to assembling "words that make up a sentence."

צפורה גנדלר

אובליסק

1987

Zipora Gendler (b. 1940, Romania)
Obelisk, 1987
Painted aluminum
On permanent loan to the Herzliya Museum of Contemporary Art, courtesy of the artist, the Green family and friends, and the Canada–Israel Cultural Foundation

Zipora Gendler was born in 1940 in Iași, Romania, and immigrated to Israel in 1950. In 1976, she began studying sculpture at the Avni Institute in Tel Aviv. At first she engaged in realistic sculpture, especially on the themes of motherhood, fertility, and childbirth. Later, her sculptural style changed and became abstract.

Obelisk was installed in 1987, as part of Gendler's solo exhibition at the Herzliya Museum, *Two- and Three-Dimension Sculpture*. The show featured five soaring geometric-abstract white sculptures, installed throughout the Sculpture Garden. Gendler's starting point for these sculptures was a complete form, which was then incised or sliced through. At the closing of the exhibition, Yoav Dagon, the exhibition's curator and director of the Museum at the time, asked her to leave the *Obelisk* as a permanent sculpture in the garden.

An obelisk is a tall, narrow monument with a square base and pointed tip, originating in ancient Egypt. In ancient cultures, obelisks were used as prominent symbols and monuments to commemorate important events or as an expression of respect for the gods, and later as a symbol of imperial power. Gendler's monumental sculpture is made of aluminum, but its sharp angles, the parting in the middle and white color give it a fragile and light appearance, almost like paper, in marked contrast to its size and height. As one goes around it, its appearance changes from every angle and it turns from a two-dimensional sculpture to a three-dimensional one.

تسيپورَه چندلِر (وُلدت عام 1940، رومانيا)
أوبيليسك (مسلّة)، 1987
ألومنيوم مطليّ
إعارة دائمة لمتحف هرتسليا للفنون المعاصرة، بلطف من الفنانة، عائلة غرين ومجموعة أصدقاء وصندوق الثقافة كندا-إسرائيل

وُلدت تسيپورَه چندلِر عام 1940 في ياسي، رومانيا، وهاجرت إلى إسرائيل عام 1950. بدأت عام 1976 بدراسة النحت في معهد آڤني في تل أبيب. عملت بدايةً في النحت الواقعيّ، خصوصًا في مواضيع الأمومة، الخصوبة، والولادة. في وقتٍ لاحق، تغيّر أسلوب نحتها وأصبح تجريديًّا.

وُضع تمثال *أوبيليسك* في حديقة التماثيل في متحف هرتسليا عام 1987، ضمن المعرض الفرديّ لچندلِر في المتحف «ثنائيّ – ثلاثيّ الأبعاد». عُرضت في هذا المعرض في أرجاء الحديقة خمسة تماثيل هندسيّة وتجريديّة مُلَوَّنة بالأبيض، تميّزت بارتفاعها الكبير وبالطموح إلى الأعلى. نقطة انطلاق چندلِر في هذه التماثيل كانت الشكل الكامل، الذي قُصّ أو قُطع بعد ذلك. وفي نهاية المعرض، عرض عليها يوآڤ داچون، القيّم على المعرض ومدير المتحف حينذاك، أن تُبقي «أوبيليسك» كتمثال دائم في الحديقة.

المسلّة هي نصب تذكاريّ ضيّق ومرتفع، ذو أساس مربّع وطرف حادّ، مصدره مصر القديمة. في الحضارات القديمة، استُخدمت المسلّات كرموز بارزة وأنصاب تذكاريّة لتخليد أحداث هامّة، تعبيرًا عن تكريم الآلهة، قبل أن تصبح رمزًا للقوّة الإمبراطوريّة. مسلّة چندلِر التذكاريّة مصنوعة من الألمنيوم، لكنّ زواياها الحادّة، القطع في وسطها، واللون الأبيض تمنحها مظهرًا هشًّا وخفيفًا، مثل الورق تقريبًا، ما يناقض ارتفاعها وحجمها الكبيرَين. وأثناء الإحاطة بها، يتغيّر منظرها من كلّ زاوية تأمُّل، لتتحوّل من تمثال ثنائيّ الأبعاد إلى تمثال ثلاثيّ الأبعاد.

צפורה גנדלר (נ׳ 1940, רומניה)
אובליסק, 1987
אלומיניום צבוע
השאלת קבע למוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית, באדיבות האמנית, משפחת גרין וחברים, וקרן קנדה־ישראל לתרבות

צפורה גנדלר נולדה ב־1940 באיאסי, רומניה, וב־1950 עלתה לישראל. ב־1976 החלה ללמוד פיסול במכון אבני בתל־אביב. בתחילה עסקה בפיסול ריאליסטי, במיוחד בנושאי אימהות, פריון ולידה. לימים השתנה סגנון פיסולה ונעשה מופשט.

הפסל *אובליסק* הוצב בגן הפסלים של מוזיאון הרצליה ב־1987, במסגרת תערוכת היחיד של גנדלר במוזיאון, ״דו־תלת ממד״. בתערוכה זו הוצגו ברחבי הגן חמישה פסלים גיאומטריים ומופשטים צבועים לבן, שהתאפיינו בגובה רב ובשאיפה מעלה. נקודת המוצא של גנדלר לפסלים אלו הייתה הצורה השלמה, שלאחר מכן נגזרה או נחתכה. בתום התערוכה הציע לה יואב דגון, אוצר התערוכה ומנהל המוזיאון דאז, להשאיר את האובליסק כפסל קבע בגן.

אובליסק הוא מונומנט צר וגבוה, בעל בסיס מרובע וקצה מחודד, שמקורו במצרים העתיקה. בתרבויות עתיקות שימשו האובליסקים כסמלים בולטים וכאנדרטאות להנצחת אירועים חשובים, כביטוי לכבוד לאלים ומאוחר יותר אף כסמל לכוח אימפריאלי. האובליסק המונומנטלי של גנדלר עשוי אלומיניום, אך זוויותיו החדות, החיתוך באמצעו והצבע הלבן משווים לו מראה שבירי וקל, כמעט כמו נייר, המנוגד לגודלו ולגובהו הרב. בעת הקפתו, מראהו משתנה מכל זווית התבוננות והוא הופך מפסל דו־ממדי לפסל תלת־ממדי.

נועם רבינוביץ
ללא כותרת
1985

נועם רבינוביץ (נ' 1950, ישראל)
ללא כותרת, 1985
אבן בזלת ופיני מתכת
אוסף מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית

נועם רבינוביץ הוא אמן רב־תחומי ומורה לאמנות. הוא נולד ב־1950 בקיבוץ דפנה ולמד בבית הספר לציור במכללת תל־חי. רבות מעבודותיו קשורות למקום שבו הוא עובד, ובמיוחד לקיבוץ בית השיטה שבו הוא גם מתגורר, וחלקן עוסקות בנטיעה מובנית בשדות הבוּר ובשטחי השוליים של הקיבוץ.

יצירתו האמנותית של רבינוביץ נעה על פני הצירים המגדירים את חייו: בין חבר קיבוץ לאמן, בין השדה לסטודיו ובין המלאכה ליצירה. היא מבוססת על מחקר של מושגים בוטניים ותופעות אקולוגיות ואקלימיות, לצד הקשרים היסטוריים ותרבותיים מקומיים. במהלך השנים פיתח סגנון אמנותי ייחודי, שבו הממד הגיאולוגי־מדעי של האדמה והחקלאות שלוב בממד סמלי ומושגי.

פסל נחבא זה נוצר תוך התערבות אנושית ניכרת במסת אבן הבזלת. רבינוביץ חיבר את חלקי הבזלת זה לזה בפיני מתכת, שחותמם על האבן מעמיק עם השנים. הבזלת, שמקורה בהתפרצות געשית, עמידה וכהה, ולאורך ההיסטוריה שימשה לבנייה, עיצוב ואמנות. בהקשר המקומי, מיוחסות לה איכויות מיסטיות ופולחניות. בפסל זה, כמו בעבודות נוספות, רבינוביץ מגייס תופעות טבע לפעולה אמנותית, ובוחן את המתח בין האדם לסביבתו הטבעית.

نوعم رابينوڤيتش (وُلدَ عام 1950، إسرائيل)
دون عنوان، 1985
حجر بازلتيّ ودبابيس معدنيّة
مجموعة متحف هرتسليا للفنون المُعاصِرة

نوعم رابينوڤيتش هو فنّان متعدّد المجالات ومُدرِّس للفنون. وُلد عام 1950 في كيبوتس دَفناه ودرس في مدرسة الرسم في كليّة تل حاي. ترتبط الكثير من أعماله بالمكان الذي يعمل فيه، وخصوصًا كيبوتس بيت هشيطاه الذي يقيم فيه، فيما يُعنى بعضها بالغرس المُضَمَّن في الحقول البريّة والمساحات التي على هامش الكيبوتس.

تتحرّك أعمال رابينوڤيتش الإبداعيّة على المحاور التي تُعرّف حياته: بين كونه عضوًا في كيبوتس وكونه فنّانًا، بين الحقل وبين الأستوديو، وبين الحِرفة والإبداع. يُبنى إبداعه على دراسة مصطلحات زراعيّة وظواهر بيئيّة ومناخيّة، إلى جانب سياقات تاريخيّة وثقافيّة محليّة. على مدار سنوات نشاطه، طوّر الفنّان أسلوبًا فنيًّا مُمَيَّزًا، يندمج فيه البُعد الجيولوجيّ – العِلميّ للأرض والزراعة بالبُعد الرمزيّ والاصطلاحيّ.

تكوّن هذا التمثال الخفيّ نتيجة لتدخّل بشريّ ملحوظ بكتلة حجر البازلت. ربط رابينوڤيتش أجزاء البازلت واحدها بالآخر بدبابيس معدنيّة، يتعمّق أثرها على الحجر مع مرّ السنين. البازلت، ومصدره الانفجارات البركانيّة، متين وداكن، وقد استُخدم على مرّ التاريخ للبناء، التصميم، والعبادة. في هذا التمثال، كما في أعمالٍ أخرى، يحشد رابينوڤيتش ظواهر طبيعيّة في العمل الفنيّ، ويتدارس التوتُّر بين الإنسان وبيئته الطبيعيّة.

Noam Rabinovich (b. 1950, Israel)
Untitled, 1985
Basalt and metal pins
Collection of the Herzliya Museum of Contemporary Art

Noam Rabinovich is a multidisciplinary artist and art teacher. He was born in 1950 in Kibbutz Dafna, and studied at the School of Painting at Tel Hai College. Many of his works relate to his place of work—in particular, to Kibbutz Beit HaShita, where he also resides—and some refer to programmed tree planting in fallow fields and verges of the kibbutz.

Rabinovich's artistic output spans the gamuts that define of his life—between his identity as a kibbutz member and as an artist, between the field and the studio, and between agricultural work and artistic endeavor. It is based on the study of botanical concepts and ecological and climatic phenomena, as well as local historical and cultural contexts. Over the years, he developed a distinctive artistic style, in which the geological and scientific aspect of soil and agriculture is interwoven with a symbolic and conceptual one.

This hidden sculpture was created through considerable human intervention in the mass of the basalt rock. Rabinovich connected the rock components to each other with metal pins, whose imprint in the rock deepens over the years. The basalt rock, which originates from a volcanic eruption, is durable and dark, and throughout history has been used for construction, design, and art. In the local context, it has mystical and ritual associations. In this sculpture, as in his other works, Rabinovich enlists natural phenomena for artistic expression and examines the tension between man and his natural environment.

צבי לחמן
לוחמת נחה
1996

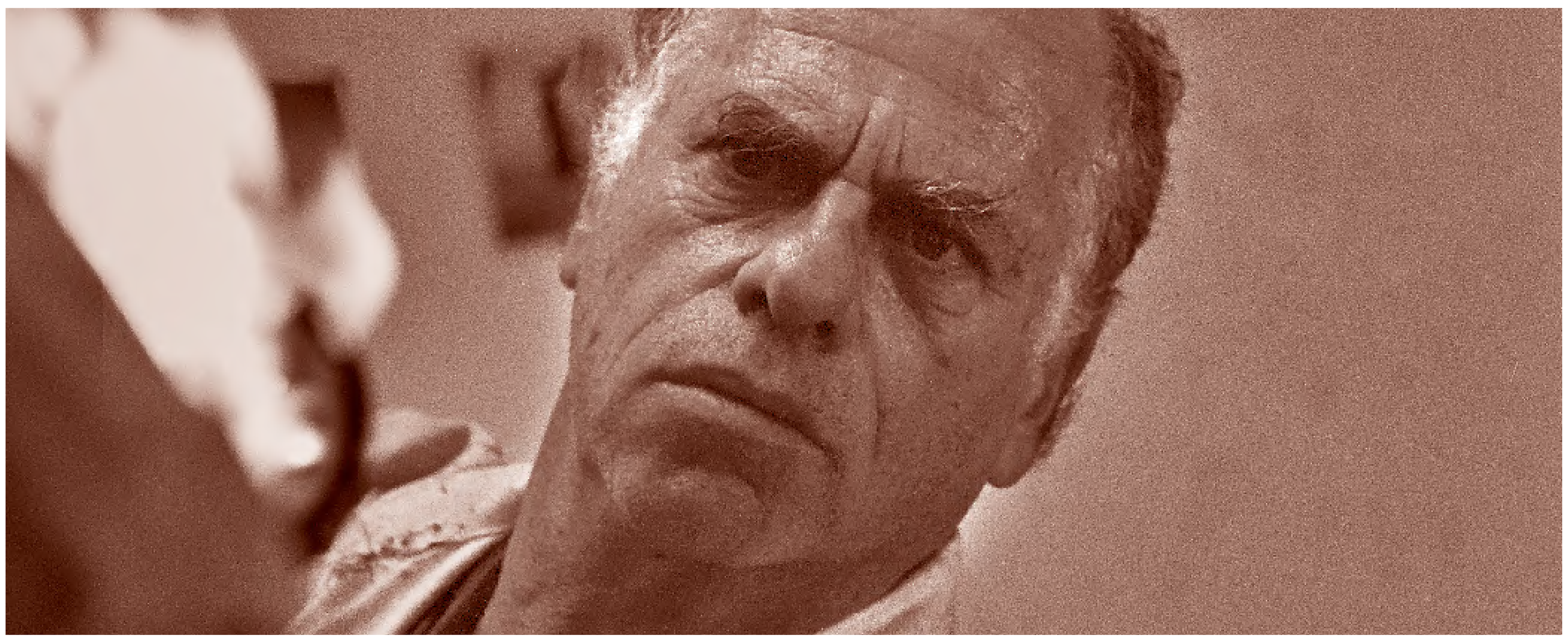

Zvi Lachman (b. 1950, Israel)
Resting Female Warrior, 1997
Bronze
Collection of Herzliya Museum of Contemporary Art

Zvi Lachman was born in Tel Aviv in 1950. He holds a BA in architecture and a master's degree in civil engineering from the Technion in Haifa, studied sculpture with Moshe Sternschuss and Yitzhak Danziger, and in 1977 studied for a master's degree in art at the Parsons School of Design and the Studio School in New York. In the mid-1980s, he returned to Israel and held his first solo exhibition at the Herzliya Museum. Since then, his sculptures and drawings have been exhibited in museums and galleries in Israel and abroad. After years living in Herzliya, Lachman now lives and works in Tel Aviv.

Lachman engages in drawing, painting, and sculpture. Over the years, he has explored various techniques, including sculpture in clay, plaster, and stone. In the early 1990s, he began experimenting with combining wax with bronze, which characterizes many of his sculptures in recent decades—including *Resting Female Warrior* and *Bearing (Pietà)*, which is also on view in the Museum's Sculpture Garden. In this technique, soft wax is fused to sprues—pipes of various thicknesses used to cast the sculpture in bronze. This method allows Lachman, unlike traditional sculpture, to switch from sculpting the wax to casting it in bronze without a mold. He then continues to also sculpt in bronze by welding. On the use of sprues, he writes in his exhibition catalogue *Angussim* (2003): "For me, these rods became building blocks—the sculpture's frame, but also its body tissue. The sculpture emerges not only as a figure and form representing a human condition, but becomes a place."*

The sculpture depicts a female warrior figure leaning sideways, her hand holding the helmet on her head to remove it. This gesture of respite and relaxation expresses a tension between toughness and tenderness, akin to that inherent in the mixed technique used in the sculpture's creation. Belying the sculpture's solid and massive materiality, it also preserves the qualities of the wax—softness and flexibility. Lachman's fingerprints and touch on the wax are evident in the final product, which consequently seems to be in a state of endless becoming.

The sculpture does not have a single front, but rather invites one to encircle it and observe it from all sides; to immerse oneself within the female figure but also to observe it from the outside. The hand, which is either gripping the helmet or about to remove it, might belong either to the figure or the sculptor. Lachman's technique leaves empty gaps in the sculpture and adds the possibility of another view, deep into the figure; on close inspection, its core looks like a stalactite cave.

* *Zvi Lachman, Angussim*, exhibition catalogue, curator: Ruthi Ofek (Omer: The Open Museum, 2003).

تسفي لحمان (وُلدَ عام 1950، إسرائيل)
مُحارِبة مُستريحة، 1997
برونز
مجموعة متحف هرتسليا للفنون المُعاصِرة

وُلد تسفي لحمان في تل أبيب عام 1950. حاصل على بكالوريوس في فنّ العمارة وماجستير في الهندسة المدنيّة – كلتا الشهادتَين من التخنيون في حيفا. تتلمذ في النحت على يدَي موشيه شترانشوس ويتسحاق دانتسيغر، وعام 1977 درس للحصول على الماجستير في الفنون في مدرسة بيرسونس للتصميم أستوديو سكول في نيويورك. عاد إلى البلاد في أواسط الثمانينات، أقام معرضًا فرديًّا أوّلًا في متحف هرتسليا، منذ ذلك الحين تُعرَض تماثيلُه ورسوماته في المتاحف وصالات العرض في البلاد وخارجها. بعد إقامته في هرتسليا لسنوات عديدة، انتقل لحمان للعيش والعمل في تل أبيب.

يعمل لحمان في الرسم التخطيطي، الرسم، والنحت. على مرّ السنين، اختبر تقنيّات متنوّعة، من بينها النحت بالطين، الجبس، والحجر. في بداية التسعينات، بدأ يختبر الدمج بين الشمع والبرونز، الذي يميّز العديد من تماثيله في العقود الأخيرة، وبينها *مُحارِبة مُستريحة*، وكذلك التمثال *تحمُّل* (بييتا) الموضوع أيضًا في حديقة تماثيل المتحف. في هذه التقنيّة، يلحّم لحمان الشمع الطريّ بـ "أنغوسات"، أنابيب سُمكها مختلف تُستخدَم لسبك التمثال بالبرونز. في هذه العمليّة، خلافًا للنحت الكلاسيكيّ، يمكن الانتقال من نحت الشمع إلى صبّه إلى برونز دون قالب. يواصل لحمان النحت بالبرونز بالصَّهر أيضًا. بالنسبة لاستخدام الأنغوسات، كتب في كتالوج معرضه «أنغوسات» (2003): «بالنسبة لي أصبحت هذه العناصر المنفردة لَبِنات البناء: هيكل التمثال، ولكن أيضًا نسيج جسمه. لا يتشكّل التمثال كشخصيّة وشكل لحالة بشريّة فحسب، بل يضحي مكانًا أيضًا».*

يعرض التمثال شخصيّة مُحارِبة تميل إلى الجانب، تُمسك يدُها بخوذة على رأسها من أجل إزالتها. هذه الإيماءة من الهدنة والاسترخاء تعبّر عن توتُّر بين القوة والرقّة، بشكل مشابه للتوتُّر الكامن في استخدام التقنيّة المُختلَطة. ورغم الماديّة الصلبة والضخمة للتمثال، تُحفَظ به أيضًا صفات الشمع – الرقّة والمُرونة. بصمات أصابع لحمان ولمسة يده على الشمع حاضرة في الناتج النهائيّ، وهي تثير شعورًا بأنّ التمثال غارق في تشكُّل لانهائيّ.

كتماثيل لحمان الأخرى، ليس للتمثال مظهر واحد، وهو يدعو المُشاهِد إلى الإحاطة به والتأمّل فيه من كلّ جوانبه، الانغماس في الشخصيّة النسويّة، ولكن أيضًا التمعُّن فيه من الخارج. اليد، التي قد تكون مُمسكة بالخوذة، وقد تكون تعمد إلى إزالتها، يمكن أن تكون يد الشخصيّة (المؤسّسة وفق كلمات لحمان عن شخصيّة أمه الرائدة) أو يد النحّات المُبدع نفسه. تُبقي تقنيّة لحمان مساحات فارغة وتُضيف إمكانيّة إلقاء نظرة أخرى، نحو الداخل، إلى باطن التمثال. وفي النظر عن كثب، يبدو اللبّ أشبه بمغارة شُموع.

* تسفي لحمان: *أنغوسات*، كتالوج المعرض، القيّمة: روتي أوفيك (الحديقة الصناعيّة عومر: المتحف المفتوح، 2003).

צבי לחמן (נ׳ 1950, ישראל)
לוחמת נחה, 1997
ברונזה
אוסף מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית

צבי לחמן נולד בתל־אביב ב־1950. הוא בעל תואר ראשון בארכיטקטורה ותואר שני בהנדסה אזרחית, שניהם מהטכניון בחיפה, למד פיסול אצל משה שטרנשוס ויצחק דנציגר, וב־1977 למד לתואר שני באמנות בבית ספר פרסונס לעיצוב ובסטודיו סקול בניו־יורק. באמצע שנות השמונים שב ארצה, הציג תערוכת יחיד ראשונה במוזיאון הרצליה ומאז הוצגו פסליו ורישומיו במוזיאונים ובגלריות בארץ ומחוצה לה. לאחר שהתגורר שנים רבות בהרצליה, כיום לחמן חי ועובד בתל־אביב.

לחמן עוסק ברישום, ציור ופיסול. במהלך השנים התנסה במגוון טכניקות, בהן פיסול בחימר, בגבס ובאבן. בתחילת שנות התשעים החל להתנסות בחיבור בין שעווה לברונזה, המאפיין רבים מפסליו בעשורים האחרונים, ובהם *לוחמת נחה*, וכן הפסל *נשיאה (פייטה)* המוצג אף הוא בגן הפסלים של המוזיאון. בטכניקה זו לחמן מלחים שעווה רכה ל"אנגוסים", צינורות בעוביים שונים המשמשים ליציקת הפסל בברונזה. בתהליך זה, להבדיל מפיסול קלאסי, אפשר לעבור מפיסול השעווה ליציקתה לברונזה ללא תבנית. לחמן ממשיך לפסל בברונזה גם בריתוך. על השימוש באנגוסים כתב בקטלוג תערוכתו "אנגוסים" (2003): "בשבילי הפכו בדידים אלה ללבני הבנייה: שלד הפסל, אבל גם רקמת גופו. הפסל מתהווה לא רק כדמות וצורה למצב אנושי, אלא הופך למקום".*

הפסל מציג דמות של לוחמת הנוטה הצידה, ידה אוחזת בקסדה שעל ראשה כדי להסירה. מחווה זו של הפוגה והרפיה מביעה מתח בין חוסן לרוך, בדומה למתח הגלום בשימוש בטכניקה המעורבת. על אף החומריות המוצקה והמסיבית של הפסל, משתמרות בו גם איכויות השעווה – רוך וגמישות. טביעות אצבעותיו ומגע ידו של לחמן על גבי השעווה נוכחים בתוצר הסופי, ומעוררים תחושה שהפסל שרוי בהתהוות בלתי נגמרת.

בדומה לפסליו האחרים של לחמן, אין לפסל חזית אחת והוא מזמין את הצופה להקיפו ולהתבונן בו מכל צדדיו, להיטמע בדמות הנשית אך גם להתבונן בה מבחוץ. היד, שספק אוחזת בקסדה, ספק מסירה אותה, יכולה להיות ידה של הדמות (המבוססת לדברי לחמן על דמות אמו החלוצה) או ידו של הפסָל היוצר עצמו. הטכניקה של לחמן מותירה חללים ריקים ומוסיפה אפשרות למבט נוסף, אל תוכו הפסל. במבט מקרוב מצטיירת הליבה כמערת נטיפים.

* צבי לחמן: *אנגוסים*, קטלוג תערוכה, אוצרת: רותי אופק (גן התעשייה עומר: המוזיאון הפתוח, 2003).

מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית
Herzliya Museum of Contemporary Art
متحف هرتسليا للفنون المعاصرة

צבי לחמן
נשיאה (פייטה)
2013–4

צבי לחמן (נ׳ 1950, ישראל)
נשיאה (פייטה), 2013–4
ברונזה; בסיס עץ
השאלת קבע למוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית,
באדיבות האמן

צבי לחמן נולד בתל־אביב ב־1950. הוא בעל תואר ראשון בארכיטקטורה ותואר שני בהנדסה אזרחית, שניהם מהטכניון בחיפה, למד פיסול אצל משה שטרנשוס ויצחק דנציגר, וב־1977 למד לתואר שני באמנות בבית ספר פרסונס לעיצוב ובסטודיו סקול בניו־יורק. באמצע שנות השמונים חזר ארצה, הציג תערוכת יחיד ראשונה במוזיאון הרצליה לאמנות ומאז הוצגו פסליו ורישומיו במוזיאונים ובגלריות בארץ ומחוצה לה. לאחר שהתגורר שנים רבות בהרצליה, כיום לחמן חי ועובד בתל־אביב.

לחמן עוסק ברישום, ציור ופיסול. במהלך השנים התנסה במגוון טכניקות, בהן פיסול בחימר, בגבס ובאבן. בתחילת שנות התשעים החל להתנסות בחיבור בין שעווה לברונזה, המאפיין רבים מפסליו בעשורים האחרונים, ובהם *נשיאה (פייטה)*, וכן הפסל *לוחמת נחה* המוצב אף הוא בגן הפסלים של המוזיאון. בטכניקה זו לחמן מלחים שעווה רכה ל״אנגוסים״, צינורות בעוביים שונים המשמשים ליציקת הפסל בברונזה. בתהליך זה, להבדיל מפיסול קלאסי, אפשר לעבור מפיסול השעווה ליציקתה לברונזה ללא תבנית. לחמן ממשיך לפסל בברונזה גם בריתוך. לחמן מעיד: ״בשבילי הפכו בדידים אלה ללבני הבנייה: שלד הפסל, אבל גם רקמת גופו. הפסל מתהווה לא רק כדמות וצורה למצב אנושי, אלא הופך למקום״.*

על כותרת פסל זה סיפר לחמן כי היא מתייחסת לאם המסוככת על ילדיה וגם מקוננת על בנה, בדומה לדימוי הפייטה ובמיוחד לפסלי הפייטה של מיכלאנג׳לו. שתי דמויות אנושיות מתלכדות בפסל לצורה אחת, אך בה בעת נותרות מובחנות זו מזו. הפסל ניצב על החלק הצר ביותר של בסיסו, כמו צומח מתוכו.

בדומה לפסליו האחרים של לחמן, אין לפסל חזית אחת והוא מזמין את הצופה להקיפו ולהתבונן בו מכל צדדיו, לגלות בכל פעם פן אחר. על אף החומריות המוצקה והמסיבית של הפסל, משתמרות בו גם איכויות השעווה – רוך וגמישות. טביעות אצבעותיו ומגע ידו של לחמן על גבי השעווה נוכחים בתוצר הסופי, ומעוררים תחושה שהפסל שרוי בהתהוות מתמדת.

* *צבי לחמן: אנגוסים*, קטלוג תערוכה, אוצרת: רותי אופק (גן התעשייה עומר: המוזיאון הפתוח, 2003).

تسقي لحمان (وُلدَ عام 1950، إسرائيل)
تحمُّل (پييتا)، 2013-2014
برونز وقاعدة خشبيّة
إعارة دائمة إلى متحف هرتسليا للفنون المعاصرة،
بلطف من الفنان

وُلد تسقي لحمان في تل أبيب عام 1950. حاصل على بكالوريوس في فنّ العمارة وماجستير في الهندسة المدنيّة – كلتا الشهادتَين من التخنيون في حيفا. تتلمذ في النحت على يدَي موشيه شترانشوس ويتسحاق دانتسيغر، وعام 1977 درس للحصول على الماجستير في الفنون في مدرسة بيرسونس للتصميم وأستوديو سكول في نيويورك. عاد إلى البلاد في أواسط الثمانينات، أقام معرضًا فرديًّا أوّلًا في متحف هرتسليا للفنون، ومذّاك تُعرَض تماثيلُه ورسوماته في المتاحف وصالات العرض في البلاد وخارجها. بعد سنوات من إقامته في هرتسليا، يقيم لحمان اليوم ويعمل في تل أبيب.

يعمل لحمان في الرسم التخطيطي، الرسم، والنحت. على مرّ السنين، اختبر تقنيّات متنوّعة، بينها النحت بالطين، الجبس، والحجر. في بداية التسعينات، بدأ يختبر الدمج بين الشمع والبرونز، الذي يميّز العديد من تماثيله في العقود الأخيرة، وبينها *تحمُّل*، وكذلك التمثال *مُحارِبة مُستريحة* الموضوع أيضًا في حديقة تماثيل المعرض. في هذه التقنيّة، يلحّم لحمان الشمع الطريّ بـ «أنغوسات»، أنابيب سُمكها مختلف تُستخدَم لسبك التمثال بالبرونز. في هذه العمليّة، خلافًا للنحت الكلاسيكيّ، يمكن الانتقال من نحت الشمع إلى صبّه إلى برونز دون قالب. يواصل لحمان النحت بالبرونز بالصَّهر أيضًا. يذكر لحمان: «بالنسبة لي أصبحت هذه العناصر المنفردة لَبِنات البناء: هيكل التمثال، ولكن أيضًا نسيج جسمه. لا يتشكّل التمثال كشخصيّة وشكل لحالة بشريّة فحسب، بل يضحي مكانًا أيضًا».*

بالنسبة لعنوان هذا التمثال، *تحمُّل*، يقول لحمان إنه يُشير إلى الأمّ التي تُظلِّل أولادها وتنعى ابنها، بشكل مماثل لشخصيّة الپييتا، وخُصوصًا تماثيل الپييتا لمايكل أنجلو. تتّحد شخصيّتان بشريّتان في التمثال لتُشكّلا شكلًا واحدًا، ولكن لا يزال بالإمكان في الوقت نفسه التمييز بينهما. يُوضَع التمثال على الجزء الأضيق من قاعدته، كأنه ينمو من داخله.

بشكل مشابه لتماثيل لحمان الأخرى، ليس للتمثال مظهر واحد، وهو يدعو المُشاهِد إلى الإحاطة به والتأمّل فيه من كلّ جوانبه، لاكتشاف جانب آخر في كلّ مرّة. ورغم الماديّة الصلبة والضخمة للتمثال، تُحفَظ به أيضًا صفات الشمع – الرقّة والمُرونة. بصمات أصابع لحمان ولمسة يده على الشمع حاضرة في الناتج النهائيّ، وهي تثير شعورًا بأنّ التمثال غارق في تشكّل لانهائيّ.

* *تسقي لحمان: أنغوسات*، كتالوج المعرض، القيّمة: روتي أوفيك (الحديقة الصناعيّة عومِر: المتحف المفتوح، 2003).

Zvi Lachman (b. 1950, Israel)
Bearing (Pietà), 2013–4
Bronze; wooden pedestal
On permanent loan to the Herzliya Museum of Contemporary Art, courtesy of the artist

Zvi Lachman was born in Tel Aviv in 1950. He holds a BA in architecture and a master's degree in civil engineering from the Technion in Haifa, studied sculpture with Moshe Sternschuss and Yitzhak Danziger, and in 1977 studied for a master's degree in art at the Parsons School of Design and Studio School in New York. In the mid-1980s, he returned to Israel and held his first solo exhibition at the Herzliya Museum of Art. Since then, his sculptures and drawings have been exhibited in museums and galleries in Israel and abroad. After years living in Herzliya, Lachman now lives and works in Tel Aviv.

Lachman engages in drawing, painting, and sculpture. Over the years, he has explored various techniques, including sculpture in clay, plaster, and stone. In the early 1990s, he began experimenting with combining wax with bronze, which characterizes many of his sculptures in recent decades—including *Bearing (Pietà)* and *Resting Female Warrior*, which is also on view in the Museum's Sculpture Garden. In this technique, soft wax is fused to sprues—pipes of various thicknesses used to cast the sculpture in bronze. This method allows Lachman, unlike traditional sculpture, to switch from sculpting the wax to casting it in bronze without a mold. He then continues to also sculpt in bronze by welding. As he explains, "For me, these rods became building blocks—the sculpture's frame, but also its body tissue. The sculpture emerges not only as a figure and form representing a human condition, but becomes a place."*

Regarding the title of this sculpture, *Bearing (Pietà)*, Lachman said that it refers to a mother who is protecting her children but also mourning the loss of her son—like the traditional Christian figure of the Pietà (especially Michelangelo's Pietà sculptures). In it, two human figures merge into one, yet remain distinct from one another. The sculpture stands on the narrowest part of its base, as through emerging and growing out of it.

Like Lachman's other sculptures, this one has no single "front," thus inviting the viewer to go around it and look at it from all sides, discovering a different aspect each time. Despite the sculpture's solid and massive materiality, it also preserves certain wax-like qualities, such as tenderness and flexibility. Lachman's fingerprints and hand imprint on the wax are evident in the final product, evoking the sense that the sculpture is still in flux.

* *Zvi Lachman, Angussim*, exhibition catalogue, curator: Ruthi Ofek (Omer: The Open Museum, 2003).

מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית
Herzliya Museum of Contemporary Art
متحف هرتسليا للفنون المعاصرة

מנשה קדישמן
טלפיים
1989–90

Menashe Kadishman
(1932–2015, Israel)
Hooves, 1989–90
Iron
Collection of Herzliya Museum of Contemporary Art

Menashe Kadishman was born in 1932 in Tel Aviv. As a young man, he studied sculpture with Moshe Sternschuss at the Avni Institute in Tel Aviv, and subsequently with the sculptor Rudi Lehmann. In the late 1950s, he moved to London, where he studied at St. Martin's and Slade's art schools, returning to Israel in 1972. Kadishman's works featured in numerous solo and group exhibitions and won many awards, including the 1995 Israel Prize for Sculpture. He passed away in 2015, leaving behind a diverse body of work that combined the abstract and the figurative, and the local and universal.

Kadishman's personal life story greatly influenced his work. In the early 1950s, he worked at Kibbutz Ma'ayan Baruch as a shepherd, an experience that left an indelible mark on his artistic output. In 1978 he represented Israel at the Venice Biennale, where he presented his first project involving sheep, to great acclaim: in a sheep pen inside the Israeli Pavilion, he placed a flock of live sheep, which he marked in various colors and herded throughout the entire exhibition time. Thereafter, sheep became a prominent motif in his works.

Prior to the 1970s, Kadishman worked mainly in sculpture. His monumental outdoor sculptures may be found at many locations around the country. One of the best known of these is *The Binding of Isaac* (1982–5), which stands at the plaza between the Tel Aviv District Court and Tel Aviv Museum of Art. Kadishman continued to address the topic of the Binding of Isaac in an extensive series of sculptures, in which he combined the motif of the sacrificial lamb with the biblical story of the near-sacrifice of Isaac, offering a contemporary critique of sacrifice and war. Here, too, Kadishman's personal history is apparent: his preoccupation with the topic was triggered by his son's conscription into the Israeli military in the early 1980s.

Hooves is a variation on the Binding of Isaac theme, featuring monumental sheep hooves with no body or head. "The Binding of Isaac is not an abstract symbol to me. It is part of my biography and that of my generation—just as it might also be part of my children's biography in future," Kadishman said.* Another sculpture by Kadishman on the theme of the Binding and grief, *Birth* (1991), is also on view in the Museum's Sculpture Garden, across the street.

* Kadishman quoted in Marc Scheps ,"Foreword," *Myth and its Incarnation: A Monumental Painting and Sculpture by Menashe Kadishman*, edited by Edward Frey, exhibition catalogue (Tel Aviv: Tel Aviv Museum of Art, 1987), n.p. (in Hebrew).

مناشيه كديشمان
(1932 - 2015، إسرائيل)
حوافر، 1989-1990
حديد
مجموعة متحف هرتسليا للفنون المُعاصِرة

وُلد مناشيه كديشمان عام 1932 في تل أبيب. درَس في شبابه النحتَ لدى موشيه شترانشوس في معهد آڤني في تل أبيب، ولاحقًا لدى النحّات رودي لهمان. سافر إلى لندن في نهاية الخمسينات، حيث درس في مدرسة سانت مارتن وسلايد للفنون، ليعود إلى البلاد للإقامة فيها عام 1972. عرض كديشمان أعماله في معارض فرديّة ومعارض جماعيّة عديدة، حاز على جوائز عديدة، وعام 1995 حاز على جائزة إسرائيل في النحت. رحل عام 2015، مُخلِّفًا إبداعًا متنوّعًا يجمع بين التجريديّ والمَجازيّ وبين المحليّ والكونيّ.

أثّرت سيرة كديشمان الذاتيّة كثيرًا في إبداعه. عمل في بداية الخمسينات في كيبوتس معيان باروخ راعي غنم – تجربة تركت أثرًا عميقًا على عمله طيلة مسيرته الفنيّة. عام 1978، مثّل إسرائيل في بينالي البندقيّة، حيث عرض للمرّة الأولى مشروعًا في مركزه خراف، حظي بأصداء عديدة: صنع حظيرة أغنام داخل الجناح الإسرائيليّ وأدخل إليها قطيعًا من الغنم، التي أشار إليها بألوان مختلفة ورعى طيلة فترة البينالي. مع مرّ السنين، أصبحت الأغنام موتيفًا بارزًا في أعماله.

حتى السبعينات، عُني كديشمان بالنحت أساسًا. تُوضَع التماثيل الخارجيّة التذكاريّة الخاصّة به في مواقع عديدة في أرجاء البلاد. أحد أشهرها هو *قصّة ذبيحة إسحاق* (1982-1985)، الموضوع في الباحة بين المحكمة المركزيّة في تل أبيب ومتحف تل أبيب للفنون. عُني كديشمان *بقصّة ذبيحة إسحاق* في سلسلة واسعة من التماثيل، دمج فيها بين موتيف الكبش وقصّة تقديم إسحاق التوراتيّة، عارضًا تأويلًا مُعاصِرًا للموضوع الذي يركّز على قضايا التضحية، الحرب، والنقد الاجتماعيّ. هنا أيضًا تتجلّى سيرة كديشمان الذاتيّة: بدأ اهتمامه بموضوع تقديم إسحاق كردّ على تجنُّد ابنه في الجيش الإسرائيليّ أوائل الثمانينات.

التمثال *حوافر* هو شكل مختلف من ذبيحة إسحاق، ويمكن أن نميّز فيه حوافر خروف ضخمة دون جسم ورأس. «ذبيحة إسحاق ليست رمزًا مُجرّدًا برأيي. إنّها جزء جزء من سيرتي الذاتيّة أنا وأبناء جيلي، كما قد تكون جزءًا من السيرة الذاتيّة لأولادي من بعدي»، يقول كديشمان.* نُصبَ أيضًا تمثال آخَر لكديشمان، مرتبط بثيمة ذبيحة إسحاق والرثاء، *ولادة* (1991)، في حديقة تماثيل المتحف، من الجانب الآخَر للشارع.

* كديشمان مُقتبس في مارك شبس، «توطئة»، *الأسطورة وتناسخها: الرسم والنحت التذكاريّ لمناشيه كديشمان*، من تحرير إدوارد فريي، كتالوج المعرض (تل أبيب: متحف تل أبيب للفنون، 1987)، دون رقم صفحة.

מנשה קדישמן
(1932–2015, ישראל)
טלפיים, 1989–90
ברזל
אוסף מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית

מנשה קדישמן נולד ב־1932 בתל־אביב. בצעירותו למד פיסול אצל משה שטרנשוס במכון אבני בתל־אביב, ובהמשך דרכו למד אצל הפסל רודי להמן. בסוף שנות החמישים נסע ללונדון, שם למד בבתי הספר לאמנות סנט מרטין וסלייד, וב־1972 חזר להתגורר בארץ. קדישמן הציג את עבודותיו בתערוכות יחיד ובתערוכות קבוצתיות רבות, וזכה בשלל פרסים, בהם פרס ישראל לפיסול ב־1995. ב־2015 הלך לעולמו. הוא הותיר אחריו יצירה מגוונת המחברת בין המופשט לפיגורטיבי ובין המקומי לאוניברסלי.

הביוגרפיה האישית של קדישמן השפיעה רבות על יצירתו. בתחילת שנות החמישים עבד בקיבוץ מעיין ברוך כרועה צאן, חוויה שהותירה חותם עמוק על עבודתו לאורך כל הקריירה האמנותית שלו. ב־1978 ייצג את ישראל בביאנלה של ונציה, שם הציג לראשונה פרויקט שבמרכזו כבשים, שזכה לתהודה רבה: הוא יצר מכלאת צאן בתוך הביתן הישראלי והכניס אליה עדר כבשים, שאותן סימן בצבעים שונים ורעה לאורך כל תקופת הביאנלה. עם השנים נעשו הכבשים למוטיב בולט בעבודותיו.

עד שנות השבעים עסק קדישמן בעיקר בפיסול. פסלי החוץ המונומנטליים שלו מוצבים באתרים רבים ברחבי הארץ. אחד המוכרים שבהם הוא *עקדת יצחק* (1982–5), המוצב ברחבה שבין בית המשפט המחוזי בתל אביב ומוזיאון תל אביב לאמנות. קדישמן עסק בעקדה בסדרה נרחבת של פסלים, שבהם שילב בין מוטיב הכבש לסיפור העקידה התנ"כי, והציג פרשנות עכשווית לנושא המתמקדת בסוגיות של הקרבה, מלחמה וביקורת חברתית. גם כאן באה לידי ביטוי הביוגרפיה האישית של קדישמן: העיסוק שלו בנושא העקדה החל כתגובה לגיוס בנו לצה"ל בתחילת שנות השמונים.

הפסל *טלפיים* הוא וריאציה על עקדת יצחק ואפשר לזהות בו טלפי צאן מונומנטליות ללא גוף וראש. "עקדת יצחק אינה סמל מופשט בעיני. היא חלק מן הביוגרפיה שלי ושל בני דורי, כשם שאולי תהיה גם חלק מהביוגרפיה של ילדיי אחריי", אמר קדישמן.* פסל נוסף של קדישמן המתקשר לתמת העקידה והקינה, *לידה* (1991), מוצב גם הוא בגן הפסלים של המוזיאון, מעברו השני של הכביש.

* קדישמן מצוטט בתוך מארק שפס, "פתח דבר", *מיתוס וגילגולו : ציור ופיסול מונומנטאלי של מנשה קדישמן*, בעריכת אדוארד פריי, קטלוג תערוכה (תל־אביב: מוזיאון תל־אביב לאמנות, 1987), ללא מס' עמ'.

מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית
Herzliya Museum of Contemporary Art
متحف هرتسليا للفنون المعاصرة

מנשה קדישמן
לידה
1991

מנשה קדישמן
(1932–2015, ישראל)
לידה, 1991
ברזל
אוסף מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית,
תרומת עיזבון הרמן (מנחם) ודבורה מאיר
לזכר בנם זוהר מאיר ובני הרצליה שנפלו
במערכות ישראל

מנשה קדישמן נולד ב־1932 בתל־אביב. בצעירותו למד פיסול אצל משה שטרנשוס במכון אבני בתל־אביב, ובהמשך למד אצל הפסל רודי להמן. בסוף שנות החמישים נסע ללונדון, שם למד בבתי הספר לאמנות סנט מרטין וסלייד, וב־1972 חזר להתגורר בארץ. קדישמן הציג את עבודותיו בתערוכות יחיד ובתערוכות קבוצתיות רבות, וזכה בשלל פרסים, בהם פרס ישראל לפיסול ב־1995. ב־2015 הלך לעולמו. הוא הותיר אחריו יצירה מגוונת המחברת בין המופשט לפיגורטיבי ובין המקומי לאוניברסלי.

ארכיטיפ הלידה החל להופיע בעבודותיו של קדישמן בסוף שנות השמונים. הפסל *לידה* נוצר כחלק מסדרה שהוצגה במוזיאון ישראל ב־1990, וכללה תגזירי ברזל של דמות אישה מונומנטלית בעת לידה. נראה כי רגע ההולדת הוא חלק אינטגרלי מתפיסת העולם של קדישמן, שברבות מעבודותיו המוות והחיים אחוזים זה בזה. הפסל מתאר את הרגע המכריע של הלידה ומהדהד את עוצמת כאבה בכיפוף הצורות. הוא כורך הגחה לחיים בכאב של ניתוק ופרידה.*

פיה של האם היולדת פעור, גופה עירום, והיא מתוארת באופן אקספרסיבי הקושר בין זוועת הכאב ויפי החמלה והאהבה – אחדות ניגודים האופיינית ליצירתו של קדישמן. פסל נוסף של האמן, *טלפיים* (1989–90), העוסק במיתוס העקדה, ניצב אף הוא בגן הפסלים, מעבר לכביש.

* ר' יגאל צלמונה, "מנשה קדישמן: לידת בנים", *לידה ופסלים אחרים 1988–1990*, קטלוג תערוכה, אוצר: יגאל צלמונה (ירושלים: מוזיאון ישראל, 1990), ללא מס' עמ'.

مناشيه كديشمان
(1932 - 2015، إسرائيل)
وِلادة، 1991
حديد
مجموعة متحف هرتسليا للفنون المعاصرة،
تبرّع من وَرَثة هرمان (ميناحيم) ودفورا مئير، لذكرى ابنهم زوهار مئير وأبناء هرتسليا الذين قتلوا في معارك إسرائيل

وُلِد مناشيه كديشمان عام 1932 في تل أبيب. درَس في شبابه النحت لدى موشيه شترانشوس في معهد آڤني في تل أبيب، ولاحقًا لدى النحّات رودي لهمان. سافَر إلى لندن في نهاية الخمسينات، حيث درس في مدرسة سانت مارتن وسلايد للفنون، ليعود إلى البلاد للإقامة فيها عام 1972. عرض كديشمان أعماله في معارض فرديّة ومعارض جماعيّة عديدة، حاز على جوائز عديدة، وعام 1995 حاز على جائزة إسرائيل في النحت. رحل عام 2015، مُخلّفًا إبداعًا متنوّعًا يجمع بين التجريديّ والمَجازيّ وبين المحليّ والكونيّ.

بدأ النموذج الأصليّ للولادة يظهر في أعمال كديشمان في نهاية الثمانينات. صُنِعَ تمثال *ولادة* كجزء من سلسلة عُرضت في متحف إسرائيل في 1990، وتضمّن قُصاصات حديديّة لشخصيّة امرأة ضخمة أثناء الولادة. يبدو أنّ لحظة الولادة هي جزء لا يتجزّأ من مفهوم كديشمان ونظرته للعالَم، حيث إنّه في كثير من أعماله يرتبط الموت والحياة أحدهما بالآخَر. يَصِف التمثال اللحظة الحاسمة للولادة ويُردّد صدى شدّة الألم بانثناء الأشكال. وهو يربط الانبثاق إلى الحياة بألم الانفصال والوداع.*

فم الأمّ الوالدة مفتوح، جسمها عارٍ، وهي تُوصَف بشكل تعبيريّ يربط بين فظاعة الألم وجَمال الرأفة والمحبّة – وحدة تناقُضات تميّز إبداع كديشمان. نُصِبَ أيضًا تمثال آخر للفنّان، *حوافر* (1989-1990)، يُعنى بأسطورة ذبيحة إسحاق، في حديقة التماثيل، على الجانب الآخر من الشارع.

* انظروا يچآل تسلمونا، «مناشيه كديشمان: ولادة الأبناء»، *الولادة وتماثيل أخرى 1988 - 1990*، كتالوج المعرض، القيّم: يچآل تسلمونا (القدس: متحف إسرائيل، 1990)، دون رقم صفحة.

Menashe Kadishman
(1932–2015, Israel)
Birth, 1991
Iron
Collection of Herzliya Museum of Contemporary Art, donated by the Herman (Menachem) and Dvora Meir Legacy in memory of their son Zohar Meir and the fallen sons of Herzliya

Menashe Kadishman was born in 1932 in Tel Aviv. As a young man, he studied sculpture with Moshe Sternschuss at the Avni Institute in Tel Aviv, and subsequently with the sculptor Rudi Lehmann. In the late 1950s, he moved to London, where he studied at St. Martin's and Slade's art schools, returning to Israel in 1972. Kadishman's works featured in numerous solo and group exhibitions and won many awards, including the 1995 Israel Prize for Sculpture. He passed away in 2015, leaving behind a diverse body of work that combined the abstract and the figurative, and the local and universal.

The birth archetype began to appear in Kadishman's works in the late 1980s. His sculpture *Birth*—a large, stylized, plate-iron cutout of a woman giving birth—was created as part of a series exhibited at the Israel Museum, Jerusalem in 1990. The moment of birth appears to be an essential part of Kadishman's worldview, and his works often feature the intertwining of life and death. The sculpture depicts the decisive moment of childbirth and echoes the intensity of its pain in the bending of the forms. It ties together the moment of coming out into the world with the trauma of separation.*

The birth mother's mouth is open, her body is nude, and her expressive depiction links the horror of pain with the beauty of compassion and love—a union of contrasts that is characteristic of Kadishman's work. Another sculpture by the artist, *Hooves* (1989–90), which engages with the myth of the Binding of Isaac, is also on view in the Sculpture Garden, across the street.

* See Yigal Zalmona, "Menashe Kadishman: The Birth of Sons," *Birth and Other Sculptures 1988–1990*, exhibition catalogue, curator: Yigal Zalmona (Jerusalem: The Israel Museum, 1990), n.p.

מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית
Herzliya Museum of Contemporary Art
متحف هرتسليا للفنون المعاصرة

עפרה צימבליסטה
מצב האדם
1988

עפרה צימבליסטה
(1939–2014, ישראל)
מצב האדם, 1988
אלומיניום ומתכת
אוסף מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית
נוצק מחדש (2025) בתמיכת משפחת האמנית

עפרה צימבליסטה נולדה בישראל ב־1939. את דרכה המקצועית החלה כאחות מוסמכת בבית חולים. בשנות השבעים החליטה להתמקד באמנות בלבד, למדה אמנות בבית הספר לאמנות קלישר בתל־אביב ולאחר מכן התמחתה ביצירת תחריטים והדפסים בסדנאות האמנים בתל־אביב. צימבליסטה הלכה לעולמה ב־2014. היא הותירה את חותמה האמנותי במרחבים ציבוריים רבים ברחבי הארץ, שבהם פזורות עבודותיה המזוהות בסגנונה הייחודי.

רבים מפסליה מאופיינים באלמנטים מעולמות התיאטרון, המשחק והקרקס, ולעיתים קרובות דמויותיה נראות כאילו קפאו באמצע תנועה. לא פעם, נוכח ביצירתה האדם המשחק, כמו בפסל שלפנינו, המתאר שלוש דמויות במהלך פעלול לולייני אקרובטי, כשהן מטפסות על תרנים גבוהים במטרה להתיישב על כיסא בראשם. הדמויות ממחיזות מהלך שלם של טיפוס על גבי עמוד – מסורת משחקית נפוצה בכפרים רבים באירופה. בפסלה של צימבליסטה הופך המשחק הגופני למטאפורה חזותית אבסורדית המתארת את *מצב האדם*, שמגיעה לשיאה בדמות המהרהרת בתנוחה מדיטטיבית בראש העמוד.

דמות האדם ניצבה תמיד במרכז יצירתה של צימבליסטה. בראשית עבודתה האמנותית יצרה בעיקר תבליטי חול ואדמה, שהתפתחו עם השנים לפסלי אדם בגודל טבעי המזוהים עימה. פסליה מבוססים על יציקות גוף של מכרים, חברים או דוגמנים, אך צבעם האחיד והיעדר פרטים מזהים מעניקים לדמויות ממד אוניברסלי ועל־זמני.

ההצבה במרחב היא חלק מהותי בעבודת הפיסול של צימבליסטה. כבסיס לפסל *מצב האדם* משמשים שלושת התרנים הניצבים בגן המוזיאון, ששימשו במקור כתרני דגלים בטקסי יום הזיכרון העירוניים של הרצליה – בין השאר בשל סמיכותם למבנה "יד לבנים", שהוא כיום חלק ממתחם המוזיאון.

عُفرَه تسيمباليستا
(1939 – 2014، إسرائيل)
حالة الإنسان، 1988
ألمنيوم ومعدن
مجموعة متحف هرتسليا للفنون المُعاصِرة
إعادة سبك (2025)، بدعم من عائلة الفنانة

وُلدت عُفرَه تسيمباليستا في إسرائيل عام 1939. بدأت مشوارها المهنيّ كممرّضة في مستشفى، قبل أن تقرّر التركيز على الفنون فقط في السبعينات. درست الفنون في مدرسة كليشر للفنون في تل أبيب، ثمّ تخصّصت في إنتاج نُقوش ومطبوعات في ورشات الفنّانين في تل أبيب. رحلت تسيمباليستا سنة 2014. تركت بصمتها الفنيّة في حيّزات عامّة في أرجاء البلاد، تنتشر فيها أعمالها التي تتميّز بأسلوبها الفريد.

يتميّز الكثير من تماثيلها بعناصر من عَوالِم المسرح، التمثيل، والسيرك، وكثيرًا ما تبدو شخصيّاتها كأنها مُجَمَّدة خلال الحركة. في كثير من الأحيان، يحضر في أعمالها الإنسان الممثّل، كما في التمثال الذي أمامنا، الذي يصف ثلاث شخصيّات خلال خدعة بهلوانيّة، وهي تتسلّق على صَوارٍ مرتفعة بهدف الجلوس على كرسيٍّ على رأسها. تمثّل الشخصيّات عمليّة كاملة من التسلُّق على عمود – تقليد مسرحيّ شائع في قرى عديدة في أوروبّا. في تمثال تسيمباليستا، يتحوّل التمثيل الجسديّ إلى استعارة بَصَريّة عبَثيّة تصف *حالة الإنسان*، تبلغ ذروتها في الشخصيّة التي تتمعّن في وضعيّة تأمليّة على رأس العمود.

تقف شخصيّة الإنسان دائمًا في مركز أعمال تسيمباليستا. في بداية عملها الفنيّ، أنتجت أساسًا نُقوش رمل وتراب، تطوّرت مع السنين إلى تماثيل بشريّة بحجم طبيعيّ تتماثل معها. تستند تماثيلها إلى مسبوكات تمثّل أجساد معارف، أصدقاء، أو عارِضين، لكنّ لونها الموحّد وغياب تفاصيل مُعرِّفة يمنحان الشخصيّات بُعدًا كونيًّا وعابرًا للزمن.

لطالما كان الوضع في الحيّز جزءًا جوهريًّا من عمل تسيمباليستا في النحت. كأساسٍ لتمثال حالة الإنسان، تُشكّل الصواري الثلاث الموضوعة في حديقة المتحف، التي استُخدمت في الأصل كصواري رايات في الاحتفالات البلديّة بيوم الذكرى في هرتسليا – ضمن أمور أخرى بسبب قُربها من مبنى «ياد لبنيم»، وهو اليوم جزء من حيّز المتحف.

Ofra Zimbalista
(1939–2014, Israel)
The Human Condition, 1988
Aluminum and metal
Collection of Herzliya Museum of Contemporary Art
Recast (2025) with the support of the artist's family

Ofra Zimbalista was born in Israel in 1939. She began her professional life as a registered nurse in a hospital, but decided to switch exclusively to art in the 1970s. She then studied art at the Kalisher School of Art in Tel Aviv, and went on to specialize in creating etchings and prints at the Artists' Workshops in Tel Aviv. Zimbalista passed away in 2014, having left her artistic stamp on many public spaces throughout the country where her readily recognizable works are installed.

Many of Zimbalista's sculptures involve elements from the worlds of theater, play, and the circus, and her figures often appear to have frozen mid-movement. In some instances, her work depicts *Homo ludens* (Playing Man)—as in the sculpture before us, of three figures in the midst of an acrobatic stunt, climbing tall poles in a bid to sit on a seat perched at the top, in allusion to a common rural festive tradition of pole-climbing in many parts of Europe. In Zimbalista's sculpture, physical play becomes an absurd visual metaphor that describes *The Human Condition*, culminating in a figure in a meditative pose at the top of the column.

The human figure has always been at the heart of Zimbalista's work. Early on in her artistic career, she created mainly earth and sand reliefs, which over the years evolved into the life-size human sculptures that she is now closely associated with. Her sculptures are based on the body casts of acquaintances, friends, or models, but their uniform color and lack of identifying details give them a universal and timeless aspect.

The installation of a sculpture in space is an essential part of Zimbalista's sculptural work. *The Human Condition* makes use of the three masts installed in the Museum's garden, which had served originally as flagpoles on Herzliya's municipal Memorial Day ceremonies (in part due to their proximity to the Yad Labanim building, which is now part of the Museum complex).

יגאל תומרקין

שעיר וקְדמה
1991

יגאל תומרקין
(1933, גרמניה – 2021, ישראל)
שעיר וקְדמה, 1991
פלדה, ברזל, אסמבלאז'
אוסף מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית

יגאל תומרקין נולד ב־1933 בדרזדן, גרמניה, עלה לארץ עם אימו בגיל שנתיים וגדל בתל־אביב. בצעירותו התמחה בפיסול אולם לאורך השנים יצר במגוון טכניקות – אסמבלאז', ציור, תחריט ועוד – ובכולן נשמרה טביעת ידו הייחודית ושפתו המובהקת. אנדרטאות ופסלים רבים מעשה ידיו הוצבו במרחבים ציבוריים בישראל. הוא הרבה לכתוב ולהתבטא בענייני אמנות ותרבות בידענות עמוקה, ולא פחות מכך, בביקורתיות נוקבת. על יצירתו ופועלו זכה תומרקין להוקרה ולפרסים רבים, בהם פרס ישראל לפיסול ב־2004.

מוטיב הקורבן ליווה את יצירת תומרקין מראשית דרכו האמנותית, לעיתים כמשל לקורבנות שנפלו על הגנת המדינה, ולעיתים כביקורת אנטי־ממסדית ואנטי־מלחמתית. בפסל *שעיר וקְדמה*, לוח פלדה משרטט צללית של תיש, הלא הוא ה"שעיר לעזאזל" הנרמז בשם היצירה: קורבן שנועד לכפר על חטאי העם והוקרב ביום הכיפורים על ידי שילוחו למדבר הצחיח. צללית התיש זהה לזו שבפסלי תומרקין *מחווה לגויה*, המתקשרים לציור *שבת המכשפות* (1798) של האמן הספרדי פרנסיסקו גויה. בציור, מכשפות מקיפות שטן בדמות תיש ומציעות לו קורבנות אדם, רמז לכנסייה שביססה את שלטונה באמצעות הטמעת פחדים ואמונות טפלות בציבור. מאחורי צללית התיש הדו־ממדית, מסילות פלדה וקרונית רכבת בתלת־ממד – דימוי המשמש ביצירתו של תומרקין תזכורת לקרונות המוות – ועליה מונח כלי ירייה. בדומה לפסלי קרוניות אחרים של תומרקין, גם כאן קפא הרגע שלפני התנגשות הקרונית ולוחות הפלדה.

يچآل توماركين
(1933، ألمانيا - 2021، إسرائيل)
كبش فداء وتقدُّم، 1991
فولاذ، حديد، أسمبلاج
مجموعة متحف هرتسليا للفُنون المُعاصِرة

وُلد يچآل توماركين في دريسدن، ألمانيا عام 1933. هاجر إلى البلاد مع والدته في سنّ عامَين، وترعرع في تل أبيب. تخصّص في شَبابه بالنحت، لكنه أنتج أعماله على مرّ السنين بتقنيّات متعدّدة - الأسمبلاج، الرسم، النقش، وغيرها - وتظهر في جميعها بصماته المميّزة ولغته الواضحة. وُضعت نصُب تذكاريّة وتماثيل عديدة من صُنع يدَيه في أماكن عامّة في إسرائيل. أكثَر من الكتابة والتعبير في الشؤون الفنيّة والثقافيّة باطّلاع عميق، وكذلك بنَقد لاذع. حظي عن إبداعه ونشاطه هذا بالتقدير وفاز بجوائز عديدة، أهمّها جائزة إسرائيل للنحت في عام 2004.

رافَق موتيف الضحيّة أعمال توماركين من بداية طريقة الفنيّة، أحيانًا كتعبير مجازيّ عن الضحايا الذين سقطوا دفاعًا عن الدولة، وأحيانًا كنقد ضدّ المؤسّسة وضدّ الحرب. في تمثال *كبش فداء وتقدُّم*، يرسم لوحٌ فولاذيّ ظِلّ تيس، هو «كبش الفداء» الذي يُشار إليه في اسم العمل الفنيّ: تقدمة تهدف إلى التكفير عن خطايا الشعب كانت تُقَدَّم في يوم الكفّارة عبر إرسالها إلى الصحراء القاحلة. ظِلّ التيس مُطابِق لذاك الذي في تماثيل توماركين *تكريم لچوي*، التي تتطرّق إلى لوحة *سبت الساحرات* (1798) للفنّان الإسبانيّ فرانسيسكو چويا. في اللوحة، تحيط الساحرات بشيطان على شكل تيس وتعرض عليه ضحايا بشريّة، في إشارة إلى الكنيسة التي رسّخت سلطتها عبر غرس الخوف والمعتقدات الخرافيّة لدى الناس. خلف ظِلّ التيس الثنائيّ الأبعاد، سِكَك فولاذيّة ومقطورة قطار ثلاثيّة الأبعاد - صورة تُستخدَم في أعمال تومركين كتذكير بمقطورات الموت - وعليها أسلحة ناريّة. وعلى غرار «تماثيل مقطورات» أخرى لتوماركين، هنا أيضًا تجمّدت اللحظة السابقة لتصادم المقطورة والألواح الفولاذيّة.

Igael Tumarkin
(1933, Germany–2021, Israel)
Scapegoat and Progress, 1991
Steel, iron, assemblage
Collection of Herzliya Museum of Contemporary Art

Igael Tumarkin was born in 1933 in Dresden, Germany, immigrated to the Land of Israel with his mother at the age of two, and grew up in Tel Aviv. Early on in his career he specialized in sculpture, but over the years went on to create in a variety of techniques and media—assemblage, painting, etching, and more—all of which bore his distinct style. Many of his monuments and sculptures can be found in public spaces throughout Israel. He wrote extensively and eruditely on issues of art and culture, often critically and incisively. Tumarkin received many awards and accolades for his work, most notably the Israel Prize for Sculpture in 2004.

The motif of sacrifice ran through Tumarkin's work from the start of his artistic career, either as a metaphor for those who fell in defense of the country, or as a form of anti-establishment and anti-war protest. In his sculpture *Scapegoat and Progress*, a steel plate silhouette of a goat (the scapegoat of the work's title) represents the biblical practice of atoning for the sins of the people by notionally piling them onto a goat and dispatching it into the wilderness. This silhouette is identical to that in Tumarkin's series of sculptures *Tribute to Goya*, which reference the painting *Witches' Sabbath* (1798) by the Spanish artist Francisco Goya. In that painting, Satan (in the form of a goat) is surrounded by witches who offer him human sacrifices, in allusion to how the Church consolidated its rule by instilling fears and superstitions in the public. Behind Tumarkin's two-dimensional silhouette of a goat, perched on steel rails, is a three-dimensional train carriage (a recurrent image in Tumarkin's work, referring to the Nazis' death trains) topped with a firearm. Like Tumarkin's other railway carriage sculptures, here too the depiction is like a freeze-frame before the carriage collides into the steel plates.

יגאל תומרקין

בין חצץ לבין חתך הזהב, בין מקדש לבין מספנה 1990–1

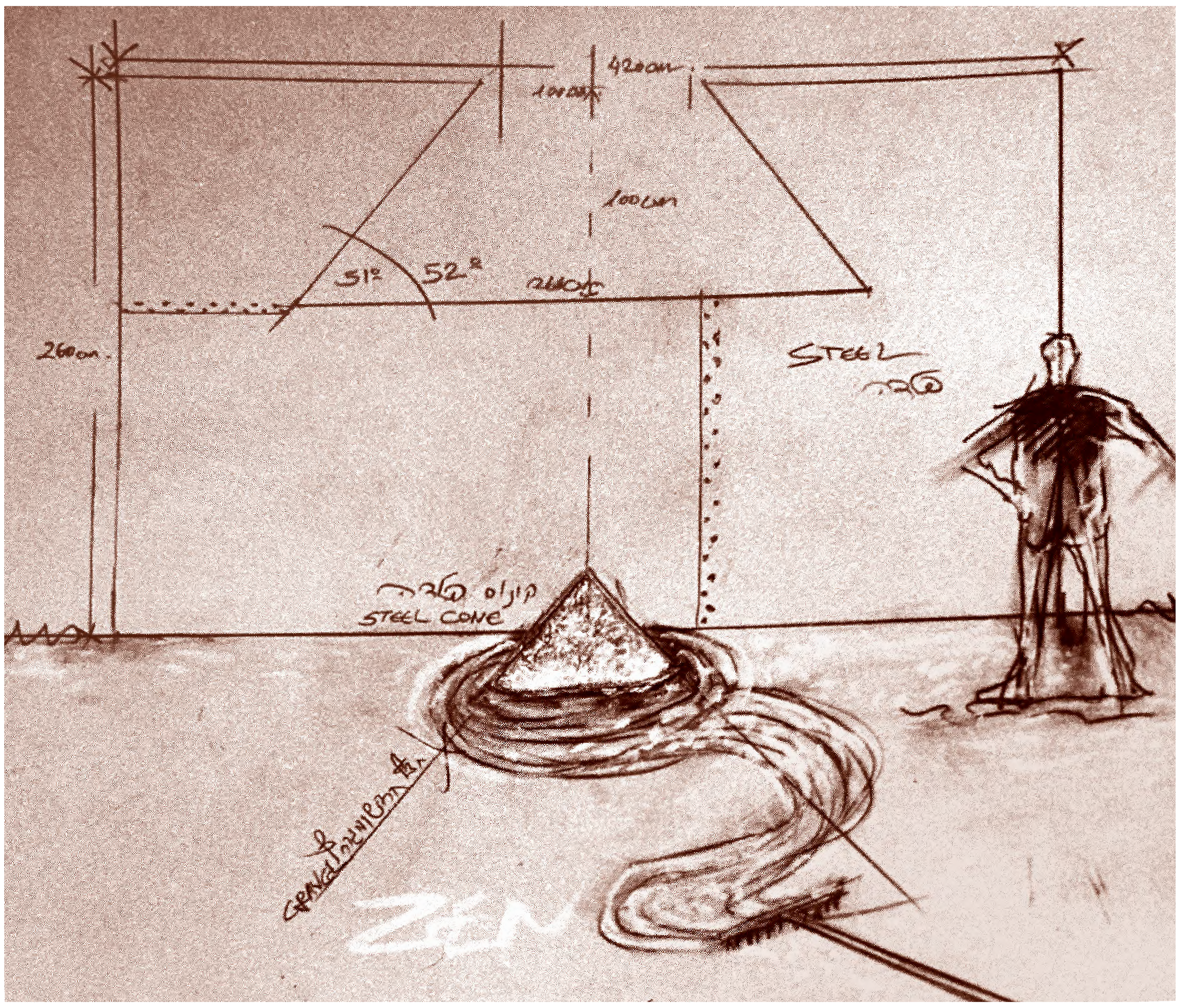

Igael Tumarkin
(1933, Germany–2021, Israel)
Between Gravel and the Golden Ratio, Between Temple and Shipyard, 1990–1
Weathered steel and concrete
Collection of Herzliya Museum of Contemporary Art

Igael Tumarkin was born in 1933 in Dresden, Germany, immigrated to the Land of Israel with his mother at the age of two, and grew up in Tel Aviv. Early on in his career he specialized in sculpture, but over the years went on to create in a variety of techniques and media—assemblage, painting, etching, and more—all of which bore his distinct style. Many of his monuments and sculptures can be found in public spaces throughout Israel. He wrote extensively and eruditely on issues of art and culture, often critically and incisively. Tumarkin received many awards and accolades for his work, most notably the Israel Prize for Sculpture in 2004.

In the early 1990s, Tumarkin experimented with the technique of cutting steel with laser beams. At the same time, he made a research trip to Japan, in which he delved into the history and philosophy of traditional Zen gardens and their spiritual, formal, and material qualities. He was particularly struck by the contrast between these gardens and the industrial aesthetics at other sites he visited during his trip to Japan, such as the steel shipyards. In 1991, he unveiled the sculpture *Between Gravel and the Golden Ratio, Between Temple and Shipyard* at the Herzliya Museum of Art, as part of a solo exhibition inspired by the Zen gardens that had so entranced him.

The sculpture consists of four objects of distinct shapes. At its heart is a rectangular sheet of weathered steel with an inverted, ship-like trapezoid shape cut out at the top. Leaning against it is a sheet shaped like that trapezoidal cutout, and next to that sits a steel cone. On the other side of the main sheet is a truncated concrete cone, which when viewed from the side looks like a three-dimensional version of a trapezoid. The placement of these forms in the space invites the observer to move around them and note the changes in their interrelationship and their relationship to the space. The title of the sculpture invites one to seek the "golden ratio"—the mathematical ratio used in dividing a composition into proportions that are aesthetically pleasing to the beholder. In this way, the work offers a space that links an ideal of aesthetic perfection with earthly materialism.

יגאל תומרקין
(1933, גרמניה – 2021, ישראל)
בין חצץ לבין חתך הזהב,
בין מקדש לבין מספנה, 1990–1
פלדת קורטן ובטון
אוסף מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית

יגאל תומרקין נולד ב־1933 בדרזדן, גרמניה, עלה לארץ עם אימו בגיל שנתיים וגדל בתל־אביב. בצעירותו התמחה בפיסול אולם לאורך השנים יצר במגוון טכניקות – אסמבלאז', ציור, תחריט ועוד – ובכולן נשמרה טביעת ידו הייחודית ושפתו המובהקת. אנדרטאות ופסלים רבים מעשה ידיו הוצבו במרחבים ציבוריים בישראל. הוא הרבה לכתוב ולהתבטא בענייני אמנות ותרבות בידענות עמוקה, ולא פחות מכך, בביקורתיות נוקבת. על יצירתו ופועלו זכה תומרקין להוקרה ולפרסים רבים, בראשם פרס ישראל לפיסול ב־2004.

בראשית שנות התשעים התנסה תומרקין בטכניקה של חיתוך פלדה באמצעות קרני לייזר. באותה עת ערך מסע מחקר ביפן, שבמסגרתו התעמק בהיסטוריה ובפילוסופיה של גינות זן מסורתיות ובאיכויותיהן הרוחניות, הצורניות והחומריות. הוא מצא עניין מיוחד בפער בין הגנים שראה ובין האסתטיקה התעשייתית באתרים אחרים שביקר במסעו ביפן, כמו מספנות הפלדה. ב־1991 חנך את הפסל *בין חצץ לבין חתך הזהב, בין מקדש למספנה* במוזיאון הרצליה לאמנות, במסגרת תערוכת יחיד בהשראת גני הזן ששבו את ליבו.

הפסל מורכב מארבע יחידות שצורותיהן מובחנות: בליבו יריעה מלבנית מפלדת קורטן שבראשה קרוצה צורת טרפז (הד לספינות). לוח בצורת הטרפז שהוחסר מהיריעה הראשית נשען עליה ולצידו חרוט פלדה. בצידה האחר של היריעה הראשית חרוט בטון קטום, שבמבט מהצד נראה כמעין גרסה תלת־ממדית של טרפז. הצבת הצורות במרחב מזמינה את המתבונן להקיף אותן ולעקוב אחר שינוי היחסים בינן לבין המרחב ובינן לבין עצמן, ואילו שם הפסל מזמין חיפוש אחר "חתך הזהב" – יחס מתמטי לחלוקת הקומפוזיציה בפרופורציות המעוררות תחושה של יופי אצל המתבונן. כך מציעה העבודה מרחב המחבר בין אידיאל של שלמות אסתטית לחומריות ארצית.

يچآل توماركين
(1933، ألمانيا -2021، إسرائيل)
ما بين الحصى والنسبة الذهبيّة، ما بين المعبد والترسانة، 1990-1991
فولاذ مجوي وخرسانة،
مجموعة متحف هرتسليا للفُنون المُعاصِرة

ولدَ يچآل توماركين في عام 1933 في مدينة درسدن، ألمانيا. قدِمَ إلى البلاد مع والدته عندما كان في الثانية من عمره، وترعرع في تل أبيب. تخصّص في شبابه في مجال النحت، ولكنّه أنتجَ أعماله على مرّ السنين بتقنيات متعدّدة- تركيب، رسم، نقش وغير ذلك- وتظهر في جميعها بصمته المميّزة ولغته الفنيّة الواضحة.

نُصبت التماثيل والنصب التذكاريّة العديدة التي صنعها في أماكن عامّة. كتب وتحدّث كثيرًا عن الفنون والثقافة، وأحيانًا بطريقة نقديّة ولاذعة. حظي عن إبداعه ونشاطه هذا بالتقدير وفاز بجوائز عديدة، أهمّها جائزة إسرائيل للنحت في عام 2004.

في مطلع التسعينات، خاض توماركين تجربة قص الفولاذ بأشعة الليزر. في الوقت نفسه، انطلق في رحلة بحثيّة إلى اليابان، تعمّق خلالها في تاريخ وفلسفة حدائق الزن التقليديّة وميّزاتها الروحانيّة، الشكليّة والماديّة. أبدى اهتمامًا شديدًا بالاختلافات بين الحدائق التي رآها وبين الجماليّة الصناعيّة في مواقع أخرى زارها في رحلته في اليابان، مثل الترسانات الفولاذيّة. في عام 1991، دشّن تمثاله *ما بين الحصى والنسبة الذهبيّة، ما بين المعبد والترسانة* في متحف هرتسليا للفنون المعاصرة، في إطار معرض فرديّ مستوحى من حدائق زن التي أسرت قلبه.

التمثال مكوّن من أربعة أجزاء أشكالها مميّزة: في وسطه صفيحة من الفولاذ المجوي وعلى رأسها شكل شبه منحرف أشبه بسفينة ولوح على شكل شبه منحرف مستخرج من الصفيحة الرئيسيّة، يتّكئ عليها وبجواره مخروط فولاذيّ. في الناحية الأخرى من الصفيحة الرئيسيّة، هناك مخروط خرسانيّ مبتور، يبدو من الطرف نسخة ثلاثية الأبعاد لشبه منحرف. وضع الأشكال في الحيّز يدعو المشاهد للإحاطة بها وتتبّع التغيير الحاصل في العلاقة فيما بينها، وفي العلاقة بينها وبين الحيّز، بينما يدعونا التمثال للبحث عن "النسبة الذهبيّة" – وهي النسبة الرياضيّة المستخدمة عند تجزئة مركّب إلى أجزاء تثير الشعور بالجمال لدى المشاهد. وبهذا، يتيح العمل الفنيّ حيّزًا يربط بين مبدأ الكمال الجماليّ والماديّة الدنيويّة.

מתניה אברמסון
קומפוזיציה אנכית
1976

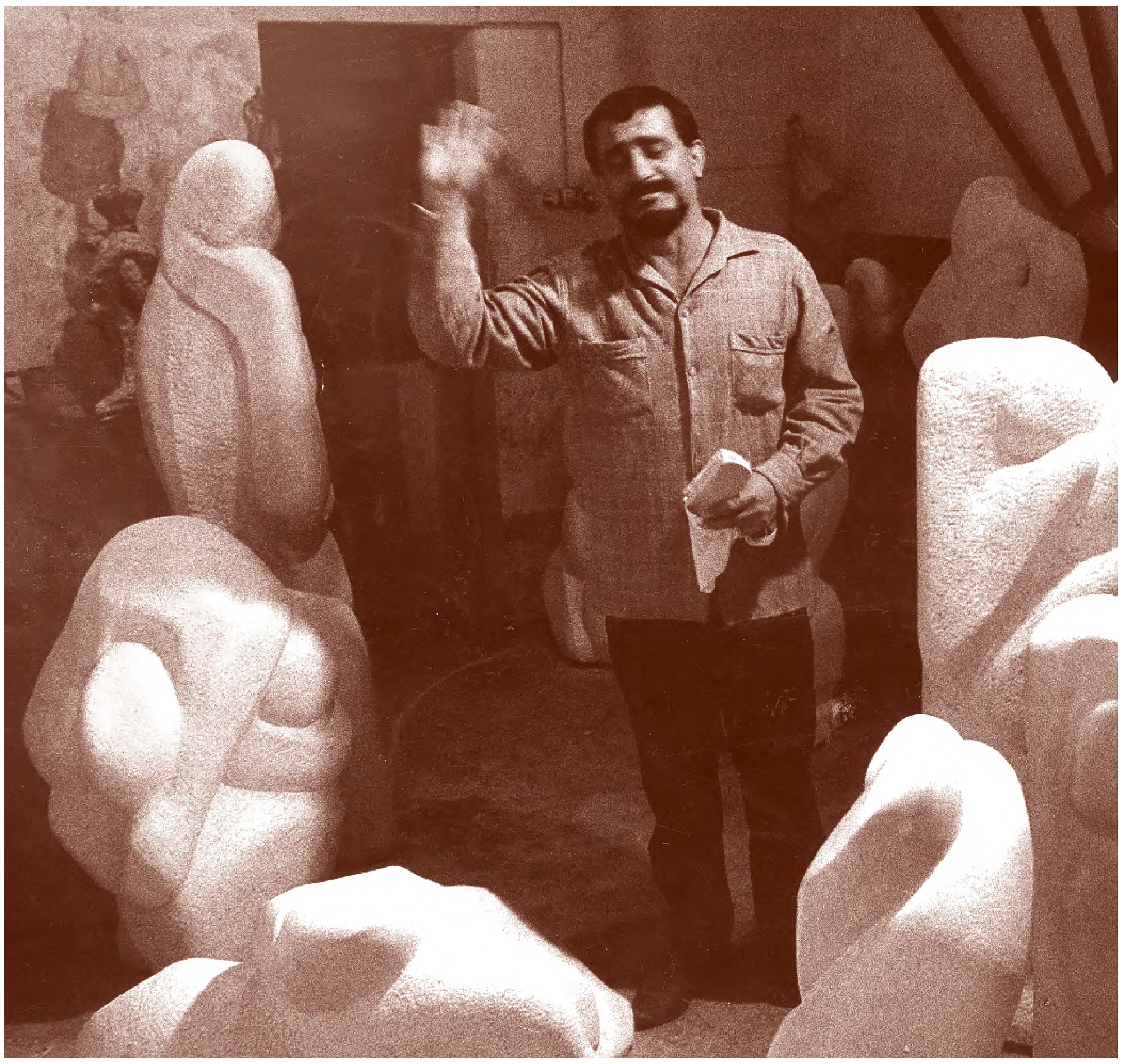

Matanya Abramson (1920–2004, Israel)
Vertical Composition, 1976
Bronze casting
Collection of Herzliya Museum of Contemporary Art, donated by the Sharon Rotary Club and Roman Steinman

Matanya Abramson was born in 1921 in the Kinneret moshava to a family of pioneer farmers who arrived in Palestine during the Second Wave of Zionist immigration (1904–15). As a young man, he served in several defense organizations of the Jewish community, including the Palmach. After Israel's declaration of independence, Abramson enrolled in sculpture studies in Israel, with Kosso Elul, followed by further studies in Paris. On returning to Israel, he went back to his childhood village and worked mainly in agriculture. From the late 1950s onward, he engaged exclusively in art, and traveled to Italy for training in the marble mines of Carrara and Florence.

"I worked in the fields for many years, where I used to encounter rocks of various kinds. I began studying them, since each rock is a sculpture in its own right—which is how I became a sculptor," Abramson recounted.* In the mid-1960s he returned to Israel and moved to Old Jaffa, where he lived and worked until 1997. Abramson died in 2004 and was buried in the village of his childhood, on the shores of the Sea of Galilee.

Abramson's sculpture *Vertical Composition* was cast in bronze, based on a wooden model that he created in 1965, at the Steinman family foundry in Herzliya. In 1983, it featured in a solo exhibition at the Herzliya Museum, curated by then-Museum director Yoav Dagon. A year later, it was donated to the Museum by Roman Steinman, who had made the casting, and was installed in the Sculpture Garden.

Abramson used a wide range of materials in his works over the years, including stone, marble, wood, bronze, aluminum, and copper. As in *Vertical Composition*, his works exhibit a complex duality and combination of thematic opposites, such as the spiritual and the physical, the feminine and the masculine, light and dark. His formal language explores the tension between concave and convex. The resulting blend of contrasts produces a complementary and harmonious expression characteristic of his distinct style.

* Abramson in an interview with B. Avichail in the newspaper *Herzliya and Merhav Hasharon*, June 1983.

متانيا أبرامسون (1920 – 2004، إسرائيل)
تكوين عموديّ، 1976
سبك برونز
مجموعة متحف هرتسليا للفنون المعاصرة، تبرُّع من نادي روتاري الشارون، والسيّد رومان شطاينمان

وُلد متانيا أبرامسون عام 1921 في موشاڤاه كينيرت لعائلة من الفلّاحين الروّاد الذين أتَوا إلى البلاد في الهجرة الثانية. في شَبابه خدم في عدّة تنظيمات دفاعيّة للاستيطان اليهوديّ، من بينها البلماح. بعد قيام الدولة، توجّه أبرامسون لدراسة النحت في البلاد، لدى كوسو ألول، متابعًا دراسة النحت في باريس. عند عودته إلى البلاد، عاد إلى كينيرت للعمل في الزراعة بشكل أساسيّ. في أواخر الخمسينات، بدأ يعمل في الفنون حصرًا، حيث سافر لإجراء استكمال في إيطاليا ودرس في مناجم الرُّخام في كرارا وفلورنسا.

"عملتُ لسنواتٍ طويلة في الحُقول، انكشفت خلالها على أنواع حجارة مختلفة. بدأتُ أهتمّ بها وأدرسها، إذ إنّ كلّ حجر بحدّ ذاته هو شخصيّة تمثال، وهكذا أصبحتُ نحّاتًا"، يروي أبرامسون.* في أواسط الستّينات، عاد إلى إسرائيل وانتقل إلى يافا القديمة، حيث عاش وأنتجَ أعماله الفنيّة حتّى 1997. رحل أبرامسون عام 2004 ودُفن في الموشاڤاه التي ترعرع فيها، على شاطئ بُحيرة طبريّا.

سُبك التمثال *تكوين عموديّ* بالبرونز، وفق نموذج خشبيّ صنعه الفنّان عام 1965، في مسبَك أُسرة شطاينمان في هرتسليا. عُرض سنة 1983 في معرض فرديّ لأبرامسون في متحف هرتسليا، بإشراف مُدير المتحف حينذاك يوآڤ داغون. بعد عام من ذلك، قُدّم التمثال هديّة للمتحف من الفنّان الذي قام بالسبك، رومان شطاينمان، ووُضع في حديقة التماثيل.

استخدَم أبرامسون في أعماله موادّ متنوّعة، بينها الحجر، الرخام، الخشب، البرونز، الألمنيوم، والنحاس. وكما في التمثال *تكوين عموديّ*، تظهر ازدواجيّة مُركّبة ودمج بين تناقُضات موضوعيّة مثل الروحانيّ والماديّ، الأنثويّ والذكريّ، الفاتح والداكن. تتراوح لغته الشكلانيّة في التوتُّر بين المُقعَّر والمُحَدَّب. يولّد دمج التناقضات عمليّة مُكمّلة ومتناغمة، تميّز أسلوبه الخاصّ.

* أبرامسون في مقابلة مع ب. أڤيحايل في صحيفة *هرتسليا وحيّز الشارون*، حزيران 1983.

מתניה אברמסון (1920–2004, ישראל)
קומפוזיציה אנכית, 1976
יציקת ברונזה
אוסף מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית, תרומת מועדון רוטרי שרון ומר רומן שטיינמן

מתניה אברמסון נולד ב־1921 במושבה כנרת למשפחת איכרים חלוצים שהגיעו ארצה בעלייה השנייה. בצעירותו שירת בכמה ארגוני הגנה של היישוב היהודי, בהם הפלמ"ח. לאחר קום המדינה פנה אברמסון ללימודי פיסול בארץ, אצל קוסו אלול, והמשיך ללימודי פיסול בפריז. בשובו ארצה חזר למשק כנרת ועסק בעיקר בחקלאות. בסוף שנות החמישים החל לעסוק באמנות באופן בלעדי, נסע להשתלמות באיטליה ולמד במכרות השיש של קררה ובפירנצה.

"עבדתי הרבה שנים בשדות, שבהם נתקלתי באבנים שונות. התחלתי להתעסק ולהבחין בהן, שכן כל אבן לכשעצמה היא דמות של פֶּסל, וכך הפכתי לפסַל", סיפר אברמסון.* באמצע שנות השישים חזר לישראל ועבר ליפו העתיקה, שם חי ויצר עד 1997. אברמסון הלך לעולמו ב־2004 ונקבר במושבה שבה גדל, לחוף הכנרת.

הפסל *קומפוזיציה אנכית* נוצק בברונזה, על פי מודל עץ שיצר האמן ב־1965, בבית היציקה של משפחת שטיינמן בהרצליה. ב־1983 הוצג בתערוכת יחיד של אברמסון במוזיאון הרצליה, באוצרותו של מנהל המוזיאון דאז יואב דגון. שנה לאחר מכן הוענק הפסל למוזיאון על ידי האומן שביצע את היציקה, רומן שטיינמן, והוצב בגן הפסלים.

בעבודותיו השתמש אברמסון במגוון חומרים, בהם אבן, שיש, עץ, ברונזה, אלומיניום ונחושת. בכלל יצירותיו, כמו גם בפסל *קומפוזיציה אנכית*, ניכרים דואליות מורכבת ושילוב בין ניגודים תמטיים כגון הרוחני והפיזי, הנקבי והזכרי, הבהיר והכהה. שפתו הצורנית נעה במתח שבין הקעור לקמור. שילוב הניגודים מוליד מהלך משלים והרמוני, המאפיין את סגנונו הייחודי.

* אברמסון בריאיון עם ב' אביחיל בעיתון *הרצליה ומרחב השרון*, יוני 1983.

מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית
Herzliya Museum of Contemporary Art
متحف هرتسليا للفنون المعاصرة

גילה שטיין
אדם וחווה
1988

גילה שטיין (נ׳ 1945, ישראל)
אדם וחווה, 1988
ברונזה
אוסף מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית,
לזכר בטי ודב יעקובוביץ׳, הורי האמנית

גילה שטיין נולדה בתל־אביב ב־1945. בשנות השישים למדה עיצוב אופנה בפריז ועבדה כמעצבת טקסטיל בעסק המשפחתי, מפעל קשת. בהמשך החלה לעסוק באמנות פלסטית. בתחילה התמקדה בפיסול ולמדה במכון אבני, אצל משה שטרנשוס, וכן לימודי המשך עם האמן פנחס עשת. עם השנים החלה לעסוק גם בצילום, וידאו, תחריט וכתיבה. כיום היא מתגוררת ועובדת בכפר שמריהו.

במשך השנים חקרה שטיין, במגוון סוגי מדיה, תמות הנוגעות לנשיות, גוף וזהות, תוך שילוב אלמנטים אוטוביוגרפיים ורגשיים. בפסל *אדם וחווה*, שיצרה במיוחד עבור גן הפסלים של מוזיאון הרצליה ב־1988, נראית צורה מעוגלת עשויה ברונזה, הבנויה משני קצוות שמתמזגים לכדי מקשה מסיבית אחת. השפה הצורנית המופשטת של שטיין מטשטשת כמעט כל דימוי ממשי, והפסל עשוי להיראות מופשט לחלוטין, אולם כותרתו מספקת עוגן להבנת משמעותו.

چيلا شطاين (وُلدت عام 1945، إسرائيل)
آدم وحوّاء، 1988
برونز
مجموعة متحف هرتسليا للفنون المعاصرة،
لذكرى بيتي ودوف يعقوڤتش، والدَي الفنّانة

وُلدت چيلا شطاين في تل أبيب عام 1945. في السّتّينات، درست تصميم الأزياء في باريس وعملت كمصمّمة نسيج في مصلحة العائلة، مصنع كيشت. بدأت لاحقًا تعمل في الفنون التشكيليّة. كانت تركّز في البداية على النحت ودرست في معهد آڤني، لدى موشيه شترانشوس، وكذلك دراسات تكميليّة مع الفنّان پنحاس عيشت. مع مرّ السنين، بدأت تُعنى كذلك بالتصوير، الفيديو، النقش، والكتابة. تقطن اليوم في كفار شمارياهو وتعمل فيها.

على مرّ السنين، درست شطاين ثيمات متعلّقة بالنسويّة، الجسد، والهويّة بأنواع وسائط مختلفة، مع دمج عناصر عاطفيّة ومتعلّقة بالسيرة الذاتيّة. في التمثال *آدم وحوّاء*، الذي صنعته خصّيصًا من أجل حديقة التماثيل الخاصّة بمتحف هرتسليا عام 1988، يظهر شكل دائريّ مصنوع من البرونز، مبنيّ من طرَفين يتداخلان لتشكيل كُلّ واحد كبير. تُخفي لغة شطاين الشكلانيّة المُجرَّدة كلّ صورة فِعليّة تقريبًا. وقد يبدو التمثال مُجَرَّدًا تمامًا، لكنّ عنوانه يشكّل مُرتكَزًا لفهم معناه.

Gila Stein (b. 1945, Israel)
Adam and Eve, 1988
Bronze
Collection of Herzliya Museum of Contemporary Art,
in memory of the artist's parents, Betty and Dov Jacobovitz

Gila Stein was born in Tel Aviv in 1945. In the 1960s, she studied fashion design in Paris, then worked as a textile designer in the family business, the Keshet factory. She then began engaging in the plastic arts, focusing at first on sculpture, which she studied at the Avni Institute in Tel Aviv under Moshe Sternschuss, and then with the artist Pinchas Eshet. Later on she also began working in photography, video, etching, and writing. She currently lives and works in Kfar Shmaryahu.

Over the years, Stein has explored themes of femininity, body and identity in a variety of media, combining autobiographical and emotional elements. In *Adam and Eve*, which she created especially for the Sculpture Garden of the Herzliya Museum in 1988, a roughly O-shaped form of bronze is formed by two ends merging into a single mass. Stein's abstract formal language almost precludes a recognizable figurative image, but while the sculpture may appear to be completely abstract, its title points to its meaning.

דוד פיין
ללא כותרת 1
ללא כותרת 2
1986

David Fine
(1928, South Africa–2018 Israel)
Untitled 1, 1986, basalt stone
Collection of Herzliya Museum of Contemporary Art, donated by Zvi Landet
Untitled 2, 1986, basalt stone
On permanent loan to the Herzliya Museum of Contemporary Art, courtesy of Benny Tagger

David Fine was born in 1928 in Johannesburg, South Africa. Following Israel's declaration of independence in 1948, he immigrated to it as part of the MAHAL Jewish volunteers program and settled in Kibbutz Ma'ayan Baruch in the Hula Valley. In the 1960s, he studied ceramics at the Institute of Art at Tel Hai College, where he subsequently taught and founded the Institute of Sculpture. In the following years, he traveled abroad again for training, including at the Sculpture Marble Workshops in Pietrasanta, Italy and in Japan, where he interned with the famous Japanese-American artist Isamu Noguchi (who, among other things, designed the Sculpture Garden at the Israel Museum, Jerusalem). In Japan, he focused on rock-splitting techniques and the inherent attributes of stone. These experiences shaped his artistic worldview and creative style, and led him to gradually adopt dark basalt rock—which lay scattered around the kibbutz where he lived most of his life—as the primary material in his work.

Fine's work ranges from deliberate intervention in the basalt rock—through quarrying, carving, and chiseling—to preserving its natural state and minimal working of the material. Fine passed away in 2018, leaving behind many environmental basalt sculptures throughout the country that assimilate into the surrounding landscape—from a monumental arch in Tel Hai to a stone gate in Mitzpe Ramon's Desert Park. His environmental sculptures engage in a dialogue with the landscape and the local human heritage (both archaic and contemporary). "Everything is related to the land and to nature, and everything is also related to man," he once said.*

Untitled 1 is made of basalt, with minimal intervention in the material. In its original version, the sculpture was installed on the steps leading to the nearby Yad Labanim building in perpendicular form. However, after several incidents of vandalism, it was moved to its current, more protected location. This version preserves the essence of Fine's sculptural language. In the nearby *Untitled 2*, a spherical rock supports two halves of a rock that lean against each other—creating an object that is at once hefty and stationary yet light and dynamic, as though the sculpture is in motion and precariously straining to maintain balance.

* Quoted in Haim Maor, "An Alchemist in Eternal Basalt Fields," in *David Fine: Circles*, exhibition catalogue, curator: Ruthi Ofek (Tefen: The Open Museum, Tefen Industrial Park, 2000), p. 15 (in Hebrew).

داڤيد فاين
(1928، جنوب إفريقيا – 2018، إسرائيل)
دون عنوان 1، 1986
حجر بازلت
مجموعة متحف هرتسليا للفنون المعاصرة،
تبرُّع من تسڤي لانديت
دون عنوان 2، 1986
حجر بازلت
إعارة دائمة لمتحف هرتسليا للفنون المعاصرة،
بإذن من بيني تاچِر

وُلد داڤيد فاين عام 1928 في جوهانسبورغ في جنوب إفريقيا. مع قيام الدولة، عام 1948، هاجر إلى البلاد ضمن ماحال (المتطوّعين من خارج البلاد) وأقام في كيبوتس معيان باروخ في مرج الحولة. في الستّينات، درس السيراميك في معهد الفنون في كلّية تل حاي، قبل أن يتابع الدراسة في المعهد ويقيم فيه معهد النحت. على مرّ السنين، عاد إلى السفر إلى الخارج للاستكمال، وضمن ذلك في مركز النحت بالحجر في بيترا سانتا في إيطاليا، وفي اليابان، حيث تدرّب لدى الفنّان اليابانيّ – الأمريكيّ الشهير إيسامو نوغوتشي (من ضمن تصاميمه حديقة التماثيل في متحف إسرائيل في القدس). ركّز في اليابان على تقنيّات انشطار الأحجار وعلى المعاني الكامنة في هذه المادّة. صاغت هذه التجارب مفهومه الفنيّ وأسلوبه الإبداعيّ، وقادته إلى أن يتبنّى تدريجيًّا حجارة البازلت الداكنة، المنتشرة في منطقة الكيبوتس حيث كان يسكن معظم أيّام حياته، كمادّة رئيسيّة في عمله.

تتراوح أعمال فاين بين التدخُّل المُوَجَّه بحجارة البازلت – عبر التنقيب، الحفر، والنحت – وبين الحفاظ على الحالة الطبيعيّة للمادّة ولمسها بالحدّ الأدنى. وقد صنع بواسطة البازلت تماثيل بيئيّة بأحجام متنوّعة، من الحجم المُصغَّر إلى الحجم الهائل، تندمج بشكل عُضويّ في المشهد المحليّ وتُجري معه – ومع التراث البشريّ القديم والمعاصر – حوارًا مستمرًّا. رحل فاين عام 2018، مُخلِّفًا منحوتات بيئيّة عديدة مُوزَّعة في أرجاء البلاد ومندمجة في المشهد المحيط بها – بدءًا من القوس البازلتيّة الضخمة في تل حاي وانتهاءً ببوّابة الحجارة في المتنزّه الصحراويّ في متسبيه رامون. «كلّ شيء يرتبط بالأرض والطبيعة، وكلّ شيء يرتبط بالإنسان أيضًا»، يقول فاين.*

التمثال *دون عنوان 1* مصنوع من البازلت ويتميّز بالحدّ الأدنى من التدخُّل في المادّة. بنسخته الأصليّة، نُصبَ التمثال عاليًا على الأدراج المؤدية إلى بيت ليبانيم المجاور. ولكن في أعقاب الأعمال التخريبيّة المتكرّرة، نُقل إلى موقعه الحاليّ، حيث يحظى بقدر أكبر من الحماية. تحافظ هذه النسخة على زبدة لغة فاين النحتيّة. في تمثال مجاور، *دون عنوان 2*، صخرتان تتّكئان الواحدة على الأخرى ولهما حجر عقد مشترَك. تُكوّن الصخرتان معًا وضعيّة تبدو ثقيلة وثابتة، ولكن في الوقت نفسه خفيفة ومتحرّكة، كأنّ التمثال موجود في حركة وجهد دائم للحفاظ على التوازن.

* يُقتبَس فاين من: حاييم مؤور، «الخيميائيّ في حقول البازلت الأبديّة: ملاحظات على تماثيل داڤيد فاين»، داخل *معجاليم*، كتالوج المعرض، القيّمة: روتي أوفيك (تيفن: المتحف المفتوح، الحديقة الصناعيّة تيفن، 2000)، ص 15.

דוד פיין
(1928, דרום־אפריקה – 2018, ישראל)
ללא כותרת 1, 1986
אבן בזלת
אוסף מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית,
תרומת צבי לנדט
ללא כותרת 2, 1986
אבן בזלת
השאלת קבע למוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית,
באדיבות בני תג'ר

דוד פיין נולד ב־1928 ביוהנסבורג שבדרום־אפריקה. עם קום המדינה, ב־1948, עלה ארצה במסגרת מח"ל והתיישב בקיבוץ מעיין ברוך שבעמק החולה. בשנות השישים למד קרמיקה במכון לאמנויות במכללת תל־חי, ובהמשך לימד במכון והקים בו את המכון לפיסול. במהלך השנים שב ונסע לחו"ל להשתלמויות, בין היתר במרכז לפיסול באבן בפייטרה־סאנטה שבאיטליה, וביפן, שם התמחה אצל האמן היפני־אמריקאי הנודע איסאמו נוגוצ'י (שעיצב בין השאר את גן הפסלים במוזיאון ישראל, ירושלים). ביפן התמקד בטכניקות של ביקוע אבן ובמשמעויות הצפונות בחומר זה. התנסויות אלה עיצבו את השקפת עולמו האמנותית ואת סגנון יצירתו, והובילו אותו לאמץ בהדרגה את אבני הבזלת הכהות, הפזורות באזור הקיבוץ שבו התגורר מרבית חייו, כחומר מרכזי בעבודתו.

פיין נע בין התערבות מכוונת באבני הבזלת – באמצעות חציבה, גילוף וסיתות – ובין שימור מצבן הטבעי ומגע מינימלי בחומר. הוא יצר בבזלת פסלים סביבתיים במגוון גדלים, ממיניאטורי למונומנטלי, המשתלבים באופן אורגני בנוף המקומי ומקיימים עימו – כמו גם עם המורשת האנושית הארכאית והעכשווית – דיאלוג מתמשך. פיין הלך לעולמו ב־2018 והותיר אחריו עבודות פיסול סביבתיות רבות הפזורות ברחבי הארץ ונטמעות בנוף שסביבן, החל בקשת בזלת מונומנטלית בתל־חי ועד לשער אבנים בפארק המדברי שבמצפה רמון. "הכול קשור לאדמה ולטבע והכול קשור גם לאדם", אמר פיין.*

הפסל *ללא כותרת 1* עשוי בזלת ומתאפיין בהתערבות מינימלית בחומר. בגרסתו המקורית הוצב הפסל על המדרגות המובילות לבית יד לבנים הסמוך והתנשא לגובה. אך לאחר מקרי ונדליזם חוזרים ונשנים הוא הועבר למקום הנוכחי, המוגן יותר. גרסה זו משמרת את תמצית שפתו הפיסולית של פיין. בפסל סמוך, *ללא כותרת 2*, שני סלעים נשענים זה על זה ולהם אבן ראשה משותפת. הם יוצרים מנח שנראה כבד וסטטי, אך בו בזמן קליל ודינמי, כאילו הפסל מצוי בתנועה ובמאמץ מתמיד לשמור על איזון.

* פיין מצוטט בתוך: חיים מאור, "אלכימאי בשדות הבזלת הנצחיים: הערות על פסליו של דוד פיין", בתוך *מעגלים*, קטלוג תערוכה, אוצרת: רותי אופק (תפן: המוזיאון הפתוח, גן התעשייה תפן, 2000), עמ' 15.

יעקב דורצ׳ין
באר אטומה
עם מעטפת
ברזל וצריח
1993–5

Yaacov Dorchin (b. 1946, Israel)
Blocked Well with Iron Casing and Turret, 1993–5
Iron and steel
Collection of Herzliya Museum of Contemporary Art, gift of Thelma and Eli Levin

Yaacov Dorchin, one of the leading artists working in Israel today, was born in Haifa and lives and works in Kibbutz Kfar HaHoresh. He began his artistic career with painting and drawing, but in the 1970s expanded to sculpture, relief, and assemblage. His works have featured in dozens of solo and group exhibitions. He represented Israel at the Venice Biennale in 1990, and won the Israel Prize in the Field of Plastic Arts in 2011.

From 1993 to 1995, Dorchin produced his work in the steelworks near Acre. The raw materials he found at the site were his starting point for the series of works *Blocked Well*. He worked primarily with a byproduct of the manufacturing process—unforged iron stored for future use in tanks called "storage wells." Dorchin's wells are actually castings of the "negative cavity" of these storage tanks. He processed the blocks of iron by various means, at times also adding components or combining two separate castings, as evident in the sculpture before us, *Blocked Well with Iron Casing and Turret*.

"I work to create a countermass, these are sculptures that are buried within themselves," Dorchin sums up his work.* His *Wells* series presents a tension between various industrial geometric forms and the biomorphic, organic ones created by the molten iron. "The multiple aspects of iron attracted me," Dorchin recounts. "You come across these cultural leftovers that have become junk, and it is material suffused with human knowledge and experience; it has a history."

Dorchin's works combine abstract inquiry and a grappling with existential questions; realism and symbolism; refinement and monumental heaviness. On the lawn of the Museum's Sculpture Garden, somewhat hidden, stands another steel sculpture of Dorchin, titled *Pond with Fish Arc* (1989).

* All quotations of the artist are from the documentary *Now, Everything is Angels* (Dir. Mira Bauer, 1997) made about Dorchin for his exhibition at the Tel Aviv Museum of Art, curated by Mordechai Omer.

يعقوف دورتشين (وُلدَ عام 1946، إسرائيل)
بئر مسدودة مع غلاف حديديّ وبرج،
1993-1995
حديد
مجموعة متحف هرتسليا للفنون المعاصرة،
تبرُّع من تيلما وإيلي ليڤين

وُلد يعقوف دورتشين، وهو من كبار الفنّانين الناشطين في البلاد اليوم، في حيفا. وهو يعيش ويعمل حاليًا في كيبوتس كفار هحوريش. في بداية مشواره الفنيّ، كان يُعنى بالرسم والرسم التخطيطي، قبل أن يتّجه في السبعينات كذلك إلى النحت، النقش، والأسمبلاج. عُرضت أعماله الفنيّة في عشرات المعارض الفرديّة والمعارض الجماعيّة. مثّل إسرائيل في بينالي البندقيّة عام 1990 وحاز على جائزة إسرائيل في مجال الفنون التشكيليّة عام 2011.

بين عامَي 1993 و1995، أنتج دروتشين أعماله في مجمع «هـپيلدا»، بجانب عكّا. كانت الموادّ الخام التي وجدها في المكان هي نقطة انطلاقه نحو سلسلة الأعمال «بئر مسدودة». عمل أساسًا مع ناتج مرافق لعمليّة الإنتاج – أي مع حديد لم ينصهر، بل خُزن لاستخدامٍ مستقبليّ في الحاويات التي تُدعى «آبار تخزين». «آبار» دورتشين هي فعليًّا مسبوكات «فراغ النيچاتيڤ» في حاويات التخزين. عالَج دورتشين الكُتَل بوسائل مختلفة، وأضاف أحيانًا بعض الأجزاء أو جمع بين سبيكتَين مختلفتَين، كما يمكننا أن نرى في التمثال الذي أمامنا، *بئر مسدودة مع غلاف حديديّ وبرج*.

«عملي هو إنتاج كتلة مضادّة، إنها تماثيل مدفونة داخل نفسها»، يُوجز دورتشين عمله.* تعرض سلسلة «الآبار» توتُّرًا بين أشكال صناعيّة، مرسومة وهندسيّة، وبين أشكال بيومورفيّة وعُضويّة نتجت عن تسرُّب الحديد المنصهر. «جذبَني تعدُّد أوجُه الحديد»، يقول دورتشين، ويضيف: «أنتَ تقابِل نواتج هذه الحضارة التي أصبحت خردة، وهذه مادّة مشحونة بالمعرفة والخبرة البشريّة، ولديها تاريخ».

تتميّز أعمال دورتشين بالدمج بين البحث المُجرَّد والاهتمام بأسئلة وُجوديّة وتوتُّرات بين الواقعيّة والرمزيّة، التعديل وثقل النصب التذكاري. في حديقة تماثيل المتحف، ينتصب على العشب، بشكل خفيّ نوعًا ما، تمثال حديديّ آخر لدورتشين يحمل الاسم *مسبح مع قوس من الأسماك* (1989).

* كلّ الاقتباسات من أقوال الفنّان من الفيلم الوثائقيّ *الآن، الكلّ ملائكة* (إخراج: ميرا باور، 1997) الذي تمحور حول دورتشين استعدادًا لعرضه في متحف تل أبيب للفنون (القيّم: مردخاي عومر).

יעקב דורצ׳ין (נ׳ 1946, ישראל)
באר אטומה עם מעטפת ברזל וצריח, 1993–5
ברזל ופלדה
אוסף מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית,
תרומת תלמה ואלי לוין

יעקב דורצ׳ין, מבכירי האמנים הפועלים כיום בארץ, נולד בחיפה, חי ויוצר בקיבוץ כפר החורש. בראשית דרכו האמנותית עסק בציור וברישום, ובשנות השבעים פנה גם לפיסול, לתבליט ולאסמבלז׳. עבודותיו הוצגו בעשרות תערוכות יחיד ותערוכות קבוצתיות. הוא ייצג את ישראל בביאנלה של ונציה ב־1990 וזכה בפרס ישראל בתחום האמנות הפלסטית לשנת 2011.

בשנים 1993–1995 יצר דורצ׳ין בקריית הפלדה, ליד עכו. חומרי הגלם שמצא באתר היו נקודת המוצא שלו לסדרת העבודות "באר אטומה". הוא עבד בעיקר עם תוצר לוואי של תהליך הייצור – ברזל שלא הותך ונאגר לשימוש עתידי במכלים המכונים "בארות אחסון". ה"בארות" של דורצ׳ין הן למעשה יציקות של "חלל הנגטיב" במכלי האגירה. הוא עיבד את הגושים באמצעים שונים, ולעיתים גם הוסיף חלקים או שילב בין שתי יציקות נפרדות, כפי שניתן לראות בפסל שלפנינו, *באר אטומה עם מעטפת ברזל וצריח*.

"העשייה שלי היא לייצר מסה נגדית, אלו פסלים שקבורים בתוך עצמם", מתמצת דורצ׳ין את עבודתו.* סדרת ה"בארות" מציגה מתח בין צורות תעשייתיות, משורטטות וגיאומטריות, לצורות ביומורפיות ואורגניות שנוצרו מנזילת הברזל המותך. "ריבוי הפנים של הברזל משך אותי", מעיד דורצ׳ין. "[...] אתה פוגש את פליטי התרבות האלה שנהיו גרוטאות, וזה חומר טעון ידע וניסיון אנושי, ויש לו היסטוריה".

עבודותיו של דורצ׳ין מתאפיינות בשילוב בין חקירה מופשטת ועיסוק בשאלות קיומיות ובמתחים בין ריאליזם וסמליות, עידון וכבדות מונומנטלית. בגן הפסלים של המוזיאון ניצב על הדשא, חבוי מעט, פסל ברזל נוסף של דורצ׳ין הנושא את הכותרת *בריכה עם קשת דגים* (1989).

* כל הציטוטים מדברי האמן מתוך הסרט הדוקומנטרי *עכשיו הכול זה מלאכים* (בימוי: מירה באואר, 1997) שנעשה על דורצ׳ין לקראת תערוכתו במוזיאון תל־אביב לאמנות (אוצר: מרדכי עומר).

יעקב דורצ׳ין

בריכה עם קשת דגים
1989

יעקב דורצ׳ין (נ׳ 1946, ישראל)
בריכה עם קשת דגים, 1989
ברזל
אוסף מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית

יעקב דורצ׳ין, מבכירי האמנים הפועלים כיום בארץ, נולד בחיפה, חי ויוצר בקיבוץ כפר החורש. בראשית דרכו האמנותית עסק בציור וברישום, ובשנות השבעים פנה גם לפיסול, לתבליט ולאסמבלז׳. עבודותיו הוצגו בעשרות תערוכות יחיד ותערוכות קבוצתיות. הוא ייצג את ישראל בביאנלה של ונציה ב־1990 וזכה בפרס ישראל בתחום האמנות הפלסטית לשנת 2011.

הפסל *בריכה עם קשת דגים* נוצר כחלק מקבוצת עבודות שבהן עסק דורצ׳ין במוטיבים של שקט והדהוד של זיכרון. הפסל נחנך בתחרות פיסול־חוץ שערך מוזיאון הרצליה ב־1989. הוא נוצר במיוחד לגן הפסלים, שהתגבש באותן שנים. דורצ׳ין קרץ חמש צורות של דגים מתוך לוח ברזל שהציב על גבי המדשאה, המדמה פני שטח של בריכה עמוקה, אותה הגדיר כ״בריכה נצחית״.

כמו רבות מעבודותיו, גם פסל זה מחבר בין ניגודים וכורך בין כבדות לקלילות ובין מוצקות לרוך. חרף כובדו וגודלו של הפסל, אין לו כמעט נוכחות פיזית במרחב הגן. תחת זאת, הוא מצפין תכונות אורגניות מפתיעות של פעפוע וזרימה. לאורך השנים הפגינו עבודותיו של דורצ׳ין, לצד חקירה מופשטת, גם עיסוק בנוף ובמרחב המקומי, ריאליזם לצד סמליות ושילוב בין חספוס ופואטיות. רבות מעבודותיו מתאפיינות במוצקות וסטטיות אך עוסקות במוטיבים הקשורים למים: בריכות, מעיינות ובארות. ברחבת הכניסה של המוזיאון ניצב פסל נוסף של דורצ׳ין, *באר אטומה עם מעטפת ברזל וצריח* (1993–5).

يعقوف دورتشين (وُلدَ عام 1946، إسرائيل)
مسبح مع قوس من الأسماك، 1989
حديد
مجموعة متحف هرتسليا للفنون المعاصرة

وُلد يعقوف دورتشين، وهو من كبار الفنّانين الناشطين في البلاد اليوم، في حيفا. وهو يعيش ويعمل حاليًا في كيبوتس كفار هحوريش. في بداية مشواره الفنيّ، كان يُعنى بالرسم وبالرسم التخطيطي، قبل أن يتّجه في السبعينات كذلك إلى النحت، النقش، والأسمبلاج. عُرضت أعماله الفنيّة في عشرات المعارض الفرديّة والمعارض الجماعيّة. مثّل إسرائيل في بينالي البندقيّة عام 1990 وحاز على جائزة إسرائيل في مجال الفنون التشكيليّة عام 2011.

صُنع التمثال *مسبح مع قوس من الأسماك* كجزء من مجموعة أعمال فنيّة عُني فيها دورتشين بموتيفات الهدوء وصدى الذاكرة. دُشّن التمثال في مسابقة نحت خارجيّ أجراها متحف هرتسليا عام 1989. صُنع التمثال خصّيصًا لحديقة التماثيل، التي كانت تتبلور في ذلك الحين. قصّ دورتشين خمسة أشكال لأسماك من لوح من الحديد والتي وضعها على الأرضيّة العشبيّة، الأشبه ببركة عميقة، وصفها كـ "بركة أزليّة".

مثل الكثير من أعماله، يجمع هذا التمثال أيضًا بين تناقُضات ويدمج بين الثقل والخفّة وبين الصلابة والرقّة. ورغم ثقل التمثال وحجمه، ليس له تقريبًا حضور ماديّ في حيّز الحديقة. بدلًا من ذلك، يُخفي التمثال صفات عضويّة مفاجئة كالتناضح والجريان. على مرّ السنين، وُجد في أعمال دورتشين، إلى جانب البحث المُجرَّد، انشغال بالمشهد والحيّز المحليَّين، الواقعيّة إلى جانب الرمزيّة، والدمج بين الخُشونة والشِّعريّة. ويتميّز الكثير من أعماله بالصلابة والسكون، لكنها تُعنى بموتيفات متعلّقة بالماء: المسابح، العيون، والآبار. في بهو مدخل المتحف، ينتصب تمثال آخر لدورتشين، *بئر مسدودة مع غلاف حديديّ وبُرج* (1993-1995).

Yaacov Dorchin (b. 1946, Israel)
Pond with Fish Arc, 1989
Iron
Collection of the Herzliya Museum of Contemporary Art

Yaacov Dorchin, one of the leading artists working in Israel today, was born in Haifa and lives and works in Kibbutz Kfar HaHoresh. He began his artistic career with painting and drawing, but in the 1970s expanded to sculpture, relief, and assemblage. His works have featured in dozens of solo and group exhibitions. He represented Israel at the Venice Biennale in 1990, and won the Israel Prize in the Field of Plastic Arts in 2011.

The sculpture *Pond with Fish Arc* was created as part of a group of works in which Dorchin addresses themes of silence and echoes of memory. Unveiled at an outdoors-sculpture competition held by the Herzliya Museum in 1989, it was created especially for the Sculpture Garden, which was being put together at that time. Dorchin imprinted five fish-shaped forms in an iron plate that he placed on the lawn, which simulates the surface of a deep pond. He dubbed it an “eternal pond.”

Like many of his works over the years, this sculpture, too, links, contrasts, and binds together the heavy with the light, the solid with the tender. Despite the weight and size of the sculpture, it has virtually no physical presence in the garden space, but rather harbors surprising organic properties of diffusion and flow. Over the years, Dorchin’s works have addressed, in addition to abstract investigation, issues of landscape and local space, realism versus symbolism, and combinations of the rough with the poetic. Many of his works are solid and static yet engage with water-related themes, such as pools, springs, and wells. In the entrance plaza of the Museum stands another sculpture of Dorchin’s, *Blocked Well with Iron Casing and Turret* (1993–5).

דריו ויטרבו

הנפילה

1914

דריו ויטרבו
(1890, איטליה – 1961, ארצות־הברית)
הנפילה, 1914
ברונזה
אוסף מוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית,
תרומת פרנצ'סקו פסקווינלי ועמנואל אסקרלי

דריו ויטרבו נולד ב־1890 בפירנצה למשפחה יהודית־איטלקית. בצעירותו למד באקדמיה לאמנויות יפות בפירנצה אצל הפסל אוגוסטו ריבאלטה. במלחמת העולם הראשונה גויס לצבא איטליה ושירת בחזית. לאחר שובו, חידש את פעילותו האמנותית. לימים נרדף ויטרבו על ידי הפשיסטים בארצו ונאלץ לעזוב לפריז, שם סלל את דרכו האמנותית. הוא התמסר לפיסול, והשתתף בכל שנה ב"סלון הסתיו". ב־1940, לאחר שכבשה גרמניה הנאצית את צרפת, נאלץ ויטרבו לברוח שנית, הפעם יחד עם אשתו. הוא מצא מקלט כפליט מלחמה בארצות־הברית, והתערה בקהילה היהודית בניו־יורק, שם התפרנס כצייר דיוקנאות וכפסל מצבות. ויטרבו הלך לעולמו ב־1961 בניו־יורק, ונטמן בבית העלמין היהודי בעיר הולדתו, פירנצה.

גישתו האמנותית הרב־תחומית והמגוונת השתנתה תדיר, אך סגנונו נבדל בעקביות מהקאנון האוונגרדי ששלט באמנות באותה עת. בתחילת דרכו הושפע מהסגנון הריאליסטי האקדמי, ובהמשך בלטה ביצירתו השפעתה של האמנות הארכאית. ויטרבו שאף ליצור אמנות המשלבת הרמוניה רגשית ואסתטית, אולי בניגוד למסכת חייו הדרמטית ורצופת המשברים, המלחמות, העקירה והרדיפות.

את הפסל *הנפילה* תרמו למוזיאון הרצליה עמנואל אסקרלי ופרנצ'סקו פסקווינלי, קרוב משפחתו של ויטרבו, שהיה פסנתרן, תעשיין ואספן אמנות מודרנית. *הנפילה* היא מעבודותיו המוקדמות של ויטרבו, המזוהות עם תנועת הסימבוליזם ומבטאות את זיקתו לאמנות קבורה מצרית עתיקה. בסיס הפסל והדמות המרכזית המשתרעת לאורכו עשויים מקשה אחת; הדמות כמו נובעת מהחומר הגס. היא משקפת עוצמה וחולשה בו בזמן, ויש לה נוכחות מסתורית ועל־זמנית.

داريو ڤتريبو
(1890، إيطاليا – 1961، الولايات المتّحدة)
السقوط، 1914
برونز
مجموعة متحف هرتسليا للفنون المعاصرة،
تبرُّع من فرانشسكو پسكوينيلي وعمانوئيل أسكرلي

وُلد داريو ڤِتريبو عام 1890 في فلورنسا لأُسرةٍ يهوديّة إيطاليّة. درس في شبابه في أكاديميّة الفنون الجميلة في فلورنسا لدى النحّات أوغوستو ريڤالتي. خلال الحرب العالميّة الأولى، جُنّد للجيش الإيطاليّ وخدم على الجبهة. بعد عودته، استأنف نشاطه الفنيّ. في وقتٍ لاحق، طارد الفاشيّون ڤِتريبو في بلاده واضطُرّ للّجوء إلى باريس، حيث شقّ طريقه الفنيّ. كرّس ڤِتريبو حياته للنحت، وكان كلّ عام يشارك في «صالون الخريف». وعام 1940، بعد أن احتلّت ألمانيا النازيّة فرنسا، اضطُرّ إلى الفرار مجدّدًا، مع زوجته هذه المرّة. وجد ڤِتريبو ملجأً كلاجئ حرب في الولايات المتحدة، حيث انخرط في الجالية اليهوديّة في نيويورك، وعمل لتأمين قوته كرسّام بورتريهات ونحّات نصُب. رحل ڤِتريبو عام 1961 في نيويورك، ودُفن في المقبرة اليهوديّة في مسقط رأسه، فلورنسا.

تغيّر نهجُه الفنيّ المتعدّد المجالات مرّاتٍ عديدة، لكنّ أسلوبه يتميّز على الدوام عن القانون الرياديّ الذي كان سائدًا في الفنون في ذلك الحين. في بداية طريقه تأثّر بالنهج الواقعيّ الأكاديميّ، ثمّ برز في فنّه تأثير الفنون القديمة. كان ڤِتريبو يطمح إلى صناعة فنّ يدمج بين التناغُم الحسيّ والجَماليّ، ربّما خِلافًا لسيرة حياته الدراماتيكيّة والحافلة بالأزمات، التهجير، والمُلاحَقات.

تبرّع بتمثال السقوط لمتحف هرتسليا فرانشسكو پاسكوينيلي، قريب عائلة ڤِتريبو الذي كان عازف بيانو، صناعيًّا، وجامعًا للفنون المعاصرة. *السقوط* هو من أعمال ڤِتريبو الباكرة، التي تُربَط بحركة الرمزيّة وتعبّر عن ارتباطه بفنّ الدفن المصريّ القديم. قاعدة التمثال والشخصيّة المركزيّة التي تمتدّ على طوله مصنوعان معًا؛ الشخصيّة كأنها ناتجة عن المادّة الخشنة. وهي تعبّر عن القوّة والضعف في آنٍ واحد، ولديها حضور غامض وعابر للزمن.

Dario Viterbo
(1890, Italy–1961, USA)
The Fall, 1914
Bronze
Collection of the Herzliya Museum of Contemporary Art,
gift of Francesco Pasquinelli and Emanuel Ascarelli

Dario Viterbo was born in Florence in 1890 to an Italian-Jewish family. As a young man, he studied at the Academy of Fine Arts in Florence under the sculptor Augusto Rivalta. In World War I, he was conscripted into the Italian military and served on the front lines. On his return, he resumed his artistic activity. He was later persecuted by the Fascists in his country and forced to leave for Paris, where he forged his artistic path. He devoted himself to sculpture, and participated every year in the *Salon d'automne* (Autumn Salon). When Nazi Germany occupied France in 1940, Viterbo was forced to flee again—this time with his wife. He found refuge in the United States, where he became involved in the Jewish community in New York, and made a living as a portrait painter and tombstone sculptor. Viterbo died in 1961 in New York, and was buried in the Jewish cemetery of his hometown of Florence.

While Viterbo's multidisciplinary and varied artistic approach constantly changed, his style was consistently distinct from the avant-garde canon that dominated art at the time. Early on in his career he was influenced by the realist Academic style; subsequently, the influence of archaic art was apparent in his work. Viterbo sought to create art that combined emotional and aesthetic harmony, perhaps to counter his dramatic and crisis-ridden life of wars, displacement, and persecution.

His sculpture *The Fall* was gifted to the Herzliya Museum by Emanuel Ascarelli and Francesco Pasquinelli, a relative of Viterbo's who was a pianist, industrialist, and collector of modern art. It is one of Viterbo's early works, which are identified with the Symbolist movement and reflect his affinity for ancient Egyptian burial art. The base of the sculpture and the central figure extending the length of it are of one piece, and the figure seemingly emerges from the coarse substance. It reflects strength and weakness at the same time, and bears a mysterious and timeless presence.